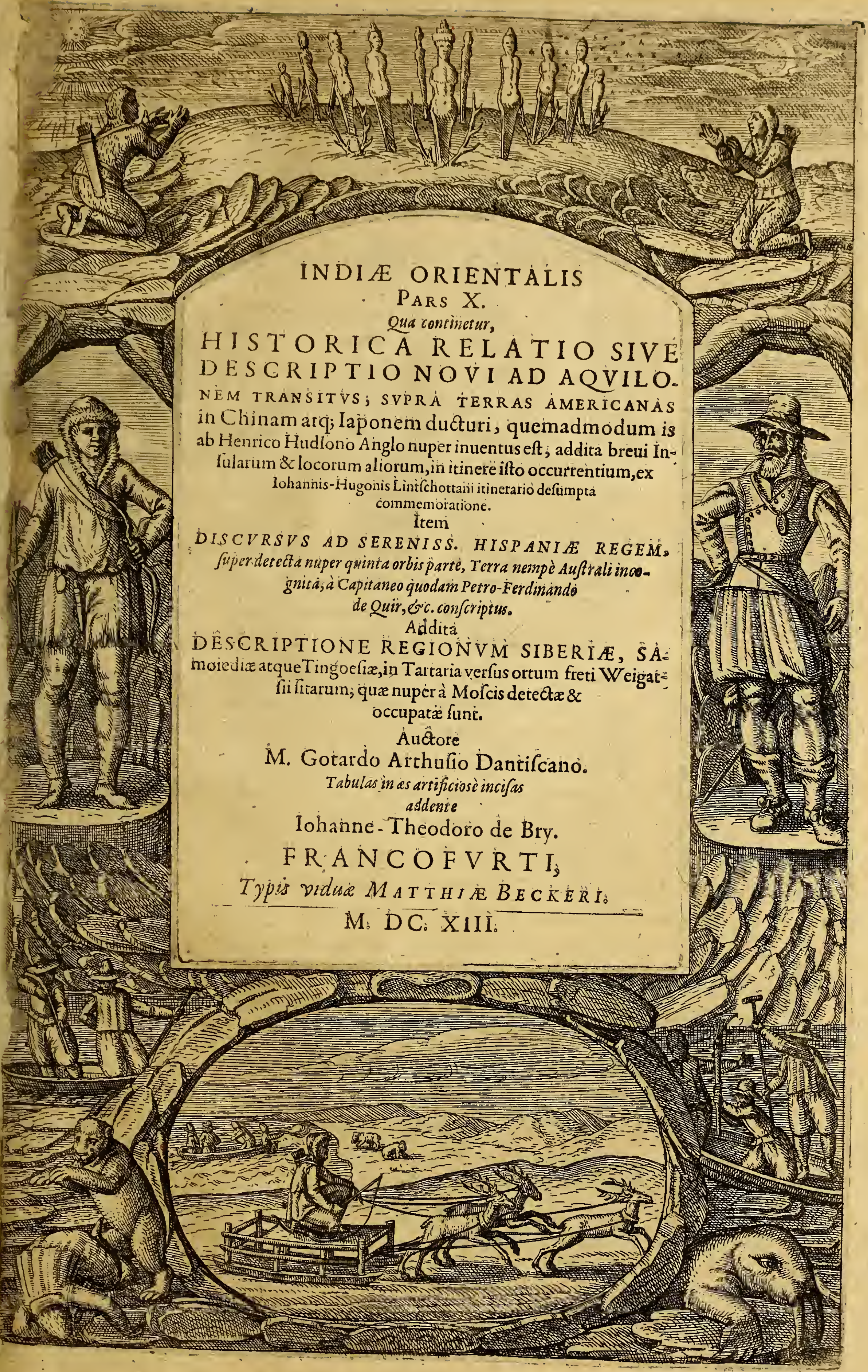

INDIÆ ORIENTALIS
PARS X.

Qua continetur,

HISTORICA RELATIO SIVE DESCRIPTIO NOVI AD AQVILONEM TRANSITVS; SVPRA TERRAS AMERICANAS in Chinam atq; Iaponem ducturi, quemadmodum is ab Henrico Hudsono Anglo nuper inuentus est, addita breui Insularum & locorum aliorum, in itinere isto occurrentium, ex Iohannis-Hugonis Lintschottani itinerario desumpta commemoratione.

Item

DISCVRSVS AD SERENISS. HISPANIÆ REGEM, super detecta nuper quinta orbis parte, Terra nempè Australi incognita, à Capitaneo quodam Petro-Ferdinando de Quir, &c. conscriptus.

Addita

DESCRIPTIONE REGIONVM SIBERIÆ, SAmoiediæ atque Tingoesiæ, in Tartaria versus ortum freti Weigatsii sitarum, quæ nuper à Moscis detectæ & occupatæ sunt.

Auctore

M. Gotardo Arthusio Dantiscano.

Tabulas in æs artificiosè incisas addente

Iohanne-Theodoro de Bry.

FRANCOFVRTI,

Typis viduæ MATTHIÆ BECKERI.

M. DC. XIII.

LECTORI BENEVOLO S.

QVEMADMODVM *lucri & vtilitatis spes, lector optime, mentes hominum animosq; nunquam non excitauit ad peregrinas regiones nationesq; lustrandas: ita pretiosæ illæ, ad nos à Mercatoribus Rußis allatæ pelles, Mercatores nostrates inflammarunt, acri quadam cupidine incognitas nobis ipsorum terras, si fieri posset, peragrandi, profuit autem ipsis aliquo modo hac in parte iter quoddam à Rußis conscriptum, Moscouia Colmogrouiam, atque inde Petzoram (vbi incolæ Anno Christi 1518. Christianam fidem amplexi sunt) hincq; porro ad fluuium Obi, pauloq; vlterius ducens, quod quidem plurima falsa veris admiscet, puta de Slatibaba anu illa (vt fertur) aurea eiusq; filiis, nec non monstrosis illis trans Obi fluuium hominibus.*

Pellium preciosarum cupiditas animos hominum ad terras Russicas lustrandas excitauit.

Transtulit vero descriptionem hanc Rußicam in latinam linguam, eamq; libris suis de Moscouitarum regionibus scriptis inseruit Sigismundus ab Herberstein, Imperatoris Maximiliani Orator. Postea tabulam quandam Rußiæ Antonius Viedus edidit, adiutus à Iohanne Latskio principe quondam Russo, & ob tumultus post obitum Magni Ducis Iohannis Basilij in Rußia excitatos, in Poloniam profugo, quæ tabula cuidam I. Copero senatori Dantiscano dicata, Rußicisque & latinis descriptionibus aucta, in lucem prodiit Vilnæ Anno Christi supra millesimum quingentesimum quinquagesimo quinto. Aliam quoque Rußiæ tabulam ediderunt postmodum Angli, qui in tractu isto negotiati fuerant.

Russicæ regiones à Sigismundo Herbersteinio, & aliis descriptæ.

Atque hæ quidem tabulæ & qualescunque descriptiones, quæque præterea de regionibus hisce comperta habentur, elicuerunt Oliuerium quendam Bunellum, domo Bruxella, vti conscenso nauigio Enchusano, animum induxerit eo sese conferre, qui aliquandiu ibi vagatus, cum pellium pretiosarum, vitri Ruthenici, crystallique montani, vt vocant, satis magnam copiam nactus esset, omnium opum suarum scaphæ commissarum in vndis fluuij Petzoræ triste naufragium fecit.

Oliuerius Bunellus ad regiones Ruthenicas perlustrandas se accingit.

Postquam vero hæ tum Anglorum, tum huius Bunelli, qui & Costinsarcam Nouæ Zemlæ regionem lustrauerat, nauigationes, Batauis, opum Chinensium & Cathaicarum odore allectis animum accendissent, nobiles & præpotentes vnitarum prouinciarum Ordines duas naues, ductore Iohanne Hugone Lintschottano, versus fretum vulgo Weigatsium dictum

Hollandi naues quasdam Vveigatsium & Nouam Zemlam versus emittunt.

ctum

ctum, totidemq; ductore Guilielmo Bernhardo, suasu & hortatu Petri Plãcij, recto supra nouam Zemlam cursu septentrionem versus ituras, destinarunt. Et Guilhelmus quidem, cum peruenisset ad altitudinem graduum 77. & apud Insulas Orangæas, terram inter & glaciem obsessus esset, inde sese expediens, calendis Augusti domum reuersus est: Lintschottanus vero & fretum ipsum emensus, & ad quinquaginta miliaria vltra illud progressus est, tandem tamen flantibus perpetuis fere aquilonibus, temporisque oportunitate iam amissa, ad suos reuerti coactus est.

Hollandi transitum aperire aliquoties frustra tentant.

Anno proxime insecuto, qui fuit Christi 1595. iterum vterq; eo cursum instituit, animo signa sua vlterius proferendi, atq; ita cœptã nauigationem hanc feliciter absoluendi. Sed enim frigoris vehementia & immensis glaciei montibus impediti spe sua ambo frustrati sunt, nam ne ipsum quidem fretum transmittere potuerunt, sed ad Insulam Ordinum cum venissent domuitionem parare coacti sunt, metuentes videlicet, ne totum fretum glacie tandem obstrueretur. Guilielmus sequenti Anno 1596. tertium repetito cursu, non multo, quam primo itinere longius progressus, nauim coagmentatis è glacie montibus superimpositam, eo quo peruenerat loco, in perpetuam extremæ ad septentrionem nauigationis memoriam destituit, cuius viri prodigiosam historiam, dolendum interitum, turbæque nauticæ miserandum in Hollandiam reditum, qui volet, ex publici iuris factis historiis cognoscere poterit.

Argumentum huius operis.

Nos vt qualemcunq; illam, quam Mercatores nostri ex itineribus iam dictis consecuti sunt regionum istarum cognitionem, quoad fieri potest, promoueamus, exhibemus hic narrationem quandam super nouo Ruthenorum in Tartariæ partibus dominatu, quæ præter descriptionem Siberiæ, situm quoque exponit regionum longe trans Obi fluuium, ad ortum vergentium.

Adiunximus huic Siberiæ septentrionaliorisque Tartariæ descriptioni tabulam quandam omnium illis adiacentium regionum ex idiomate Ruthenico versam, & multis in partibus cum accuratis Lintschottani locorum aliquot delineationibus concordantem, in qua Russi delineárunt nobis vniuersum illum freto Weigatsio ab ortu alluentem Oceanum, & simul viam inde meridionalem Cathaiam versus ducentem. Tametsi vero illa ipsa via videri alicui æquo septentrionalior possit, prout sane ex ipso tabulæ adspectu apparet, verisimile tamen est, vsque ad ipsum Obi, vel alium aliquem maiorem fluuium maritimo itinere perueniri posse, cum Russi oras istas nauigiis suis obnauigent, indeque vel scaphis, vel terrestri etiam itinere tendant in mediterranea, vbi nobilia multa detegi posse verisimilimum est.

Indagatio hæc

Quoniam vero fretum istud Weigatsium, per ipsam etiam anni æsta-

ni æstatem, ad breue tantum tempus apertum est, vt ex Lintschottani & Guilielmi nauigationibus constat; difficilem profecto & operosam hanc indagationem esse necesse est. Videtur enim natura cupiditatibus nostris cohercendis glaciem ibi & frigus ceu repagula quædam opposuisse.

quam difficilis sit.

Non obstantibus tamē hisce tot peritissimorum nauclerorum, Guilielmi Bernhardi, & Johannis Lintschottani exemplis, posthabitoq; parum prospero illo itineris à Kerchonio quodam, nomine Isaaci Lemerij, in eas oras facti euentu, ausi sunt imperiti quidam homines, apud Illustrissimos vnitarum Belgii prouinciarum Ordines, rerumque maritimarum curatores instare pro obtinendo itineris ad Aquilonem, supra nouam Zemlam, de integro repetendi commeatu atque diplomate, asserentes temere; remissius esse frigus ad 80. & 85. quam ad 72. altitudinis gradus, ac prope conuenientes cum Helisæo Rœslino, qui ad calcem libelli fœderatis Belgii Ordinibus inscripti, palam affirmat, æstiuo tempore quo propius polum accesseris, eo esse calidius; neque posse nauigiis vllum à frigore & glacie obstaculum afferri. Quin existimabant insuper aliqui, Solem in extremo septentrione salem potius generaturum esse, quam glaciem, non attendentes videlicet; Solem, qui inibi demum operationes suas efficacissime perficit, vbi radios suos ex alto directe in terram exerit, in aquilonaribus istis locis tota hyeme, ipsisque adeo viginti tribus hebdomadibus nunquam exoriri & splendere, quin & bonam æstatis partem vsque adeò deprimi, vt non nisi obliquis radiis terram istam illustret, neque breui illo tempore, quo ad gradus 28. in ipso tantum meridie supra terræ crepidines eleuatur, fieri posse, vt ingentes istos è glacie coaceruatos montes dissoluat.

Ordines vnitarum Belgii prouinciarum ad repetendā septentrionalem nauigationem excitantur.

Helisæi, Rœslini de calore circa polum opinio.

Hac tamen peruersa sua opinione imbuti Anno supra millesimum sexcentesimum vndecimo anchoram illi soluerunt, idque initio statim veris, ne videlicet impedirentur à glacie per æstatem soluenda magnorumq; fluminum ostiis euomenda, quæ nulla quidem ipsis occurrit, sed ipsum mare, in quo salem se inuenturos sperauerant; præter opinionem, sua ipsius glacie tam dense inuenerunt adstrictum, vt nihil plane memoria dignum efficere potuerint. Quare glacie præpediti, littora nouæ Zemlæ, vbi & Costinsarcam lustrarunt, legere, indeq; accepto non leui detrimento Childunam, Lappiæ Insulam, petere resarciēdæ ruinæ causa coacti sunt, vnde rursus digressi, hybernatum profecti sunt ad littora nouæ Franciæ, quæ sub 44. graduum altitudine visuntur, vbi quidam eorum præfectus, alioqui fere in triclinio nautico delitescere solitus; cum descendisset in terram, barbarorum sagittis, vna cum aliis quinque confectus est, longe quidem extra opinionē suam, qua per extremum sese septentrionem longinquo supra nouam Zemlam cursu, ad pridem quæsitas Cathaiam

Nauigationes septentrionem versus ab Hollandis instaurantur.

Chinamque leui negotio peruenturum, persuasus fuerat. Ex hoc autem comitatu altera nauium cum præfecto suo domum reuersa est, altera vero, Iohannes Cornelius cognomento Anthropophagus dictus, qui valde à peritia rei nauticæ commendatur, ad aquilonem iterum profectus est, qui breui tempore, plura quam hactenus nobis comperta sunt, detecturus speratur, quemadmodum etiam nauigationis eius euentum propediem tibi expositurus nos confidimus.

Hudsonus Anglus ad peruestigandum transitum ablegatur.

Quoniam vero etiam post nauigationes prædictas Guilielmi Bernardi, viam illam aquilonarem aliquoties Angli adhuc tentauerant, visum fuit caute triennium Indicæ nauigationis præfectis & curatoribus, eo mittere quendam M. Hudsonum Anglum, qui cum nullam ad ortum viã peruiam, sed pro ea Oceanum inuenisset glacie prorsus obstructum, ad occasum deflexit, indeque sine vllo profectu in Angliam reuersus est. Emissus autem denuo ab Anglis, cursu quidem longe prosperiore, sed deteriore tamen successu vsus est. Cum enim post varios labores vltra terram de Baccalaos, trecenta circiter miliaria Occasum versus emensus esset, ibique ad altitudinem graduum 52. iam hibernasset, & vlterius tendere certus esset, ecce non tantum ipse, sed & omnis eius senatus nauticus scaphæ ab importunis nautis impositus & in vndas demissus est, ipsi vero sine mora domum reuersi sunt.

Spes bona de nauibus nuper emissis.

Nos igitur notas eius ad calcem huius libelli adiunximus, certiora per naues eo iam missas, imo optatum de freto prorsus peruio nuncium expectantes, quæ naues hoc ipso æternam sibi famam & gloriã paraturæ sunt, cum tot potentes viri totque sagacissimi naucleri tot iam annos compendiosam ad Cathaiæ, Chinæ, Moluccarum Peruanorumque diuitias viam frustra adfectarint, inter quos præter cæteros, qui in Aquilone & Oriente sua ediderunt specimina, fuerunt Martinus Forbisserus & Johannes Dauisius, qui annis Christi 1585. 86. & 87. inter terram nouam & Groenlandiam, septentrionem versus currentes, ad gradus 72. peruenerunt, sed glacie præpediti, re plane infecta ad suos iterum reuersi sunt.

Spes de aperiendo transitu confirmatur.

Confirmatur hæc nuper inuenti ab Hudsono supra nouam Zemlam, id est nouam terram transitus siue freti spes, Virginianorum, Floritanorumque concordibus testimoniis, diserte adfirmantium, terras suas ab occasu æstiuo allui vasto Oceano, in quo etiã naues Anglicanarum similes viderint. Legere quoque est apud Josephum Acostam cap. 12. lib. 3. natural. Indiæ Occident. Histor. Hispanos sibi habere persuasum Thomam Candium Anglum, certam habuisse freti istius notitiam. Et ferũtur Hispani viam hanc sedulo occultare, qua eorum nonnulli post expugnatas à se Philippinas in Hispaniam sunt reuersi. Atque hinc adeo est, quod Philippus II. vt à fide dignis nobis relatum est, extruendam curauit validam illam arcem ad mare Vermeio vulgo dictum, supra Nouam Granatam, vt videlicet impedi-

impediret, ne aut nostrates aut alii sui hostes, opes illas immensas, quas ad mare del Zur pacificè possidet, per hanc viam aliquando venirent direptum.

Quod si ergo hæc via responderit suis principiis, compendium sanè hominibus nostris futura est, non ad Chinas tantum, Moluccas atque Peruuiam, sed ad eas etiam gentes, quæ australem maris del Zur tractum incolunt, perlustrandas, explorandumq; quosnam inibi portus & merces inuenire sit. Neque defuturum est vsquam illis, qui ad iter hoc se accinxerint, vnde refocillentur, nauseamq; maritimam excutiant, siue ad insulas illas, quas lustrauit Antistes Quitensis, (de quibus constat nobis ex relatione nautæ cuiusdam Bataui, Episcopi in itinere comitis, qui & Amplissimo Barneueldio reliquisq; Indicæ nauigationis præfectis multa huc pertinentia narrauit) siue ad Continentem accedant. De quo quidem tractu exhibemus tibi discursum seu relationem Ducis cuiusdam Hispani, sperantes non futuram eam ingratam iis, qui ad commercia in vltimis illis mundi partibus exercenda adspirant, quiue tenentur globi terrestris & incolarum eius magis magisq; cognoscendorum affectu. Cuius quidem cognitionis studium, vt in animo tuo accrescat, donec solidè perficiatur, vtque & opes tibi, & immortalem gloriam adferat, omnibus votis optamus.

Vtilitas quanta ex aperto hoc transitu ad nos peruentura sit.

INDIÆ

INDIÆ ORIENTALIS
PARS DECIMA.

HISTORICA RELATIO SIVE DESCRIPTIO NOVI AD AQVILONEM TRANSITVS, SVPRA TERRAS AMERICANAS, IN Chinam atq; Iaponem ducturi, quemadmodum is ab Henrico Hudſono Anglo nuper inuentus eſt.

FELICISSIMÆ Anglicæ gentis expeditiones maritimæ, & proſperrimi quibus in iis vſi ſunt ſucceſſus, eos ad rariores quoq; profectiones tentandas magis magiſque extimularunt, nam præter crebra ſuorum ad Ortum & Nouam Zemlam, ſiue nouam terram, Gronlandiamq; itinera, perpetuo fere laborarunt in inueſtigando ad Occidentem, Chinam atque Iaponem verſus, tranſitu ſiue freto, idque relicto ad ſiniſtram ſeptentrionali Americæ littore, occupata iam illic & coloniis ſuis inſeſſa Virginia.

Angli circa trāſitum ſeptentrionem verſus aperiendum diu multumq; laborarunt.

Viam vero quam eorum pleriq; in freto hoc indagando ingreſſi ſunt, ſecutus eſt Anno 1602. Præfectus quidā Georgius Winuodus, qui quingentas fere leucas Anglicas in freto Dauis ſurſum deorſum vagatus, & prę glacie tandem retrogredi coactus, tentauit num per ſinum illum, quē Angli Lumles Iulet appellant, ſub gradibus vno & ſexaginta poſitum, inuenire forte optatam viam poſſet, ſed cum ad centum fere leucas in eo progreſſus eſſet, pedem inde quoq; retulit, tum quod diuturna itineris moleſtia nauticum vulgus attritum eſſet, tum quod ſtatuiſſet luſtrare etiam alios duos ſinus inter Lumles Iulet & Baccalaos, vnde promanare viderat ingentem fluuium, prout conſtat ex eius Ephemeridibus, ſeu relationibus & itineris deſcriptionibus, quas M. Petrus Plancius curioſiſſimus talium nouitatum inueſtigator tradidit M. Henrico Hudſono Anglo, Amſterodami per id tempus, Anno videlicet 1609. agenti, & Indicæ nauigationis Præfectis in quærendo ſupra Nouam Zemlam tranſitu, operam ſuam offerenti, qui & ipſe, cum ad Ortum nihil profeciſſet, ad occaſum rectà deflexit, denuo tentaturus illum à præfecto Winuodo quæſitum delineatumque meatum, poſt centum plus minus leucarum anguſtias in amplum tandem pelagus deſinētem, quod ipſum mare hic noſter Hudſonus ſperauerat fore peruium, licet contrarium ei, ex relatione cuiuſdam, qui occidentale maris ipſius littus adnauigauerat, idem Plancius oſtendiſſet.

Georgius Vvinuodus trāſitum aperire conatur.

Hudſonus tranſitum aperire fruſtra conatur.

Hudſonus fretum ſuperat.

Hudſonus domum reuerſus, cum hoc itinere memoria dignum nihil geſſiſſet, anno proximè inſecuto 1610. à popularibus ſuis iterum emiſſus eſt & ſecutus illum in Lumles Iulet ſibi à Georgio Winuodo ex parte calcatum tramitem, poſt multas tandem moleſtias, fretum hoc ſuperauit,& ad gradus 50. & 51. progreſſus eſt,vbi etiam hybernauit. Atque hic demum, cum alioqui nullos toto itinere obuios vſquam habuiſſet homines,acceſſit ad eum vir quidam, beſtiam quādam & neſcio quid præterea in commeatum ei afferens, Criſſio Mexicano, ſeu Iaponenſi (ſic enim pugiones ipſi vocant) accinctus, vnde ſe non procul à terris Mexicanis abeſſe Hudſonus illico ſuſpicatus eſt.

Hudſonus à nautis in ſcapham expoſitus deſeritur.

Cæterum vir ille parum comiter tunc exceptus nunquam poſtea reuerſus eſt,quare Angli, cum præter octimeſtrem illum, quem ſecum aduexerant commeatum, nihil aliunde nanciſcerentur, è ſinu, quem erant ingreſſi, occidentale legentes littus, ſeptentrionem verſus excurrerunt ad gradus 62. & 63. vbi & mare inuenerunt late diffuſum,& grandiores à Cauro impulſos fluctus, quæ Hudſono quidem & Senatui nautico animus erat vlterius indagandi, ſed refragantes nauales ſocij, quod bimeſtri iam ſpacio, vltra, quam de annona proſpectum eſſet,domo abfuiſſent,inſurrexerunt tandem in ſuos Pręfectos,&Hudſonum vna cum ſuis ſcapha in mare expoſuerunt, ipſi vero qua venerant naui, Anno 1611. Menſe Septembri, domum reuerſi ſunt, vbi in carcerem hac de cauſa compacti,tantiſper aſſeruantur, dum Præfectus ipſorum inueniatur, quem requirere iuſſæ ſunt tres illæ naues, quas emiſerunt ſub veris ſequentis Anni 1612. initium ſereniſſimus Walliæ Princeps & Mercatores,tranſitum perluſtratum & pernauigatum, quarum vni iniunctum, vt detecto ad plenum meatu, recurrat, nunciumq́; illud tam diu deſideratum feliciter afferat, quod in horas iam ſingulas expectatur.

Naues tres Hudſonum quęſitum emittuntur.

COMPEN-

COMPENDIOSA ET SVCCINCTA INSVLARVM LOCORVMQVE ALIORVM, AB HOLLANDIS QVONDAM IN NAVIgationibus istis septentrionalibus frequentatorum, ex Iohannis Hugonis Lintschottani nauigationibus desumpta commemoratio.

QVANDOQVIDEM, Lector amice, in præmissa Anglicani itineris descriptione, nauigationum etiam ab Hollandis ante hæc tempora ad ea ipsa loca, transitus alicuius in Chinam & Iaponem aperiendi causa susceptarum, mentio facta est, & vero tabulę quędam Chorographicæ, situm omnem regionum & insularum ad Weigatsium & Nouam Zemlam occurrentium, ad viuum repræsentantes, ab ipsomet nauigationum Hollandicarum Moderatore Iohanne Hugone Lintschottano, nobis communicatæ fuerint, operæ precium nos omnino facturos putauimus, si eas tractationi huic adiectas publici quoq; iuris faceremus.

Principio autem Hollandi postquam Texelia Hollandiæ soluissent ad Childuynum Lappiæ insulam appulerunt, postea ad prolixum admodum promontorium, Laugeneram nomine, itemque ad promontorium, cui Capo Baxo nomen est, nec non ad sinum Lomsium peruenerint. Progressi sunt inde ād Bernfurtum prope San-Guilhelmi insulam, Bernfurtoq; superato ad insulam crucis à Crucis effigie, quam semel atque iterum ibi positam inuenerant, sic ipsis nominatam, appulerunt. Assecuti autem porro glaciei angulum, ad Orangiam insulam processerūt, vbi Walruschas, quas vocant, ingenti copia depræhenderunt, sunt autem monstra marina, taurum magnitudine superantia, quæ cute & crinibus canes marinos, ore vero leones referunt, aures exiguas habent, & dentes duos ex ore cubitum longos prominentes ostentant, qui colore pulcherrimum ebur superant, ictum non admittunt, nec interfici facilè, nisi tempora ferias, possunt, fœtus vno partu binos vel ternos edunt, cumque illis in glacie vt plurimum stabulantur, vbi vero parari sibi insidias vident, abiectis in mare catulis suis, ingenti in insidiatores suos impetu, pro salute sua pugnatum feruntur.

Ab insula Orangia postmodum cursum suum Weigatsium versus direxerunt, pertingentes primo ad Angulum glaciei, postmodo ad promontorium de Trosta, itemque ad promontorium seu caput Nassouiæ, ad Angulum crucis, ad Angulum castrorum, ad sinum San-Laurentiī, ad insulas duas San-Claræ, ad insulam Colgoiam, ad insulas Matfloam & Delgoiam, cumque iuxta fretum Weigatsium ipsis fretum Nassouiæ dictum simul omnes conuenissent, reditum in Hollandiam pararunt, dirigentes cursum suum ad Warthusium insulam, vnde postmodum ad Texelianum Hollandiæ portum feliciter iterum appulerunt.

Postquam autem domum venissent, & confœderatis Belgicarum prouinciarum ordinibus spem bonam, de cœpto itinere per fretum

Weigatſium feliciter perficiendo & abſoluendo feciſſent, claſſem ipſi ſeptem nauium Anno 1595. pararunt, adque iter illud abſoluendum ablegarunt. Soluentes autem Texelia Tromſuntum Noruegiæ profecti ſunt, indeque directo verſus Aquilonare promontorium itinere, ad Angulum idolorum, ab idololatricis ſtatuis, quæ nullo adhibito artificio ex lignis paratæ, ibiq; magna copia diſpoſitæ cernebantur, ipſis ſic dictum, peruenerunt. Non procul autem diſtat hic Angulus à Noua Zemla, quæ horrida admodum & inculta inſula eſt, propter incredibilem niuis copiam, quæ in ipſa æſtate etiam ibi habetur, ſolutæ autem niues eam adeo paludoſam reddunt, vt vbi pedem figere poſſis, locum vix vllum reperias. Inhabitatur à barbaris hominibus, qui nec legem nec religionem vllam nouerunt, ſed Solem Lunamque & ſtellas venerantur, illisque ſacrificia ſua annua, Rupicapras nempe & res alias offerunt. Equidem Hollandi inita cum Samoiedis familiaritate, non ſemel tentarunt ſuſceptum ſuum iter per mare Tartaricum perficere, ſed multa glacie impediti, ex prædicto Weigatſij ſiue Naſſouiæ freto, quod ingreſſi fuerant, in portum ſe recipere, & domum inde re infecta redire coacti ſunt.

Poſtquam igitur claſſis illa ſeptem nauium in Hollandiam iterum reuerſa fuiſſet, ordinibusque totius ſuæ uauigationis curſum fideliter expoſuiſſent, ipſi habita deliberatione, ſuperſedendum impoſterum labore iſto, nec tentandum amplius iter iſtud decreuerunt, promittentes interim, ſi vel Reſpub. aliqua, vel priuati etiã Mercatores aliqui ſuis ſumptibus, nauigationem hanc repetere fortunamque ſuam tentaturi eſſent, ſe dummodo tranſitum aliquem inueniant inſigni eos pecuniæ ſumma remuneraturos, qua quidem promiſſione animata Amſterodamenſis Reſpub. ſequenti 1596. Anno duas naues ſuis ſumptibus expedijt, quæ glacie prorſus circumuallatæ & obrutæ, extricare ſeſe inde non potuerunt, nautarum tamen & claſſiariorum aliqui exantlatis infinitis laboribus periculisque ſuperatis quamplurimis menſe Nouembri ſequentis 1597. Anni in Hollandiam reuerſi ſunt. Quemadmodum trium iſtarum nauigationum hiſtoriam ex præmiſſa tertia Indiæ Orientalis parte repetere lector poterit.

DISCVR-

DISCVRSVS

Siue

RELATIO MEMORABILIS

CVIVSDAM LIBELLI SVPPLICIS, REGIÆ HISPAN. MAIESTATI, A PRÆFECTO QVODAM SIVE CApitaneo Petro-Ferdinando de Quir, in causa detectionis quintæ Orbis terrarum partis, Terræ nempe Australis incognitæ, immensarumq; eius opum & fertilitatis optatissimæ, &c. oblati.

SERENISSIME potentissimeq; Rex, Domine clementissime, Ego Capitaneus Petrus-Ferdinãdus de Quir, dico hunc esse octauum libellum supplicem, quem Maiestati tuæ offero super deductione coloniarum facienda in terras, quas Maiestas tua detegi iussit, in tractu Australiæ incognitæ, cum interea nihil hucusque in negotio meo statutum, nec vllum mihi responsum aut spes data sit, qua certior fiam, nec tandem aliquando hinc expediendum, qui tamen menses quatuordecim in hac aula versatus sum, ipsosque adeo quatuordecim annos negotium hoc tractaui, idque sine vlla mercede & sola causæ bonitate inductus, qua fretus contradictiones omnes contempsi, & vicies mille milliaria tam maritimo quam terrestri itinere confeci, omnia mea bona consumpsi, & personæ meæ plurimum incommodaui, tanta tamque horrenda passus, vt mihi ipsi pene videantur incredibilia, ne videlicet tam pium inceptum desererem. Itaque per viscera charitatis diuinæ Maiestatem tuam supplex oro, ne ipsi placeat tolerare, vt defrauder tam desideratis, mihique tam iuste debitis, tot & tam continuorum laborum atque molestiarum, tamque notabilis & bene fundatæ petitionis fructibus, præsertim cum gloriæ Dei Tuæque Maiestatis tanti intersit, infinitaq; hinc exoritura sint bona, duratura quamdiu stabit hic mundus & post eum in secula.

Quid Ferdinãdum commouerit ad terras hasce incognitas perlustrandũ.

Quod ad regionum istarum nouiter detectarum amplitudinem attinet, iudicando ex iis quæ ipsemet vidi, quæque Capitaneus Ludouicus Paez de Torres, obediẽtiæ meæ Archithalassus Maiestati Tuæ exposuit, longitudo earum tanta est, quanta totius Europæ, minoris vsque ad Mare Caspium Asiæ, Persiæ omniumque tum oceani, tum mediterranei maris hisce regionibus adiacentium insularum, Anglia & Hibernia compræhensis. Est videlicet occultus hic tractus quinta globi terrestris pars, ac tam late patet, vt in eo verisimiliter possint esse duplo plura regna atque dominia, quam sunt ea, quorum Maiestas Tua hodie Dominus est. Nec habent hæ terræ vicinos Turcas, Mauros, aliasque nationes vicinis suis infestas, Regiones nobis visæ omnes intra Zonam torridam sitæ sunt, & pertingit earum pars vsq; ad circulum æquinoctialem, latitudinis graduum 90. vel alicubi pauciorum.

Amplitudo Australis huius regionis.

Quod si respondebunt promissis, inuenientur profecto terræ, quæ optimis Africæ partibus, toti Europæ, & meliori Asiæ maioris parti sint antipodes, moneo vero, cum regiones nobis lustratæ ad 15. gradus, sint

Præstãtia harum regionũ.

Hiſpania meliores, alias altitudini ipſarum oppoſitas, analogice eſſe debere paradiſum quendam terreſtrem.

Incolæ harum regionum.

Refertus eſt totus hic tractus innumerabili incolarum multitudine, quorum alii candido, alii fuſco, & eorum, quos Hiſpani Mulatos appellant, perſimili, alii deniq; mixto quodam colore ſunt. Capilli nonnullis nigri, longi, ſoluti, aliis criſpi, villoſi, aliis deniq; flaui & admodum rari. Quæ ſane diuerſitas magni cuiusdam inter eos commercii, crebrique conuentus ſignum eſt. Quo equidem argumento, ac tum ex ſoli ipſius præſtantia, tum ex eo quoque, quod nullis vtantur tormentis bellicis aliisve in mutuas hominum cædes paratis machinis, quodq; non operentur in argentifodinis, aliisq; id genus circumſtantiis, facile colligitur, hūc populum eſſe longe numeroſiſſimum. Nec videntur vlla prorſus arte imbuti, ac nec artes habent, nec muros, nec Regem, nec legem. Simplices tantum gentilesq; ſunt, in factiones diuiſi, nec vnquam ſatis concordes.

Arma Auſtralium horum hominum.

Arma quibus vtuntur, ſunt arcus, ſagittæ nullo veneno imbutæ, fuſtes, haſtæ ac tela miſſilia, omnia tantum ex ligno. Velant pudenda. Sunt mūditię ſtudioſi, tractabiles, alacres, ſummaq; in benefactores gratitudine, quā ipſemet non ſemel expertus ſum. Vnde ſpes eſt Deo bene iuuāte, eos, ſi placide atq; amice tractentur, dociles atq; placabiles fore, quibus facile ſatisfieri poſſit. Quæ tria initio valde neceſſaria ſunt, quo videlicet hi homines perducantur ad illos tam ſanctos tamq; ſalutiferos fines, qui optimo ſane zelo ſtudioq; tam in minimis quam in maximis ante oculos nobis habēdi & vſurpandi ſunt. Domus ipſis è ligno ſunt, palmarū frondibus tectæ. Ollis vtuntur fictilibus. Machinas quoq; textorias norunt aliasq; eiuscemodi elegātias. Marmorarii sūt, tibias, tympana, cochlearia fabricantur è ligno. Oratoria etiam ipſis ſunt & ſepulchreta. Horti in arcolas pulchre digeſti, ſepti & limitibus ſuis diſtincti. Magnum ipſis vſum præbēt cochleæ margaritiferæ, è quibus cuneos, ſcalpra, ſerras, ligones aliaq; id genus inſtrumēta, tū & globulos collo appendendos conficiūt. Inſulani nauiculas habent affabre elaboratas & ad traiiciendū percōmodas, quod argumentū eſt minime fallax, eos vicinos eſſe nationibus magis excultis, cuius rei & illud non vanum indicium eſt, quod & verres & gallos gallinaceos caſtrent.

Panes & fructus varii quibus Auſtrales homines vtuntur.

Panē habent è triplici fere radicū genere, quarū ingens paſſim prouenit copia, atq; huic cōficiēdo minimū ſane laboris impendunt, nihil. n. faciūt præterquā quod torreāt radices vſq; dū ſint percoctæ, ſunt autē guſtui valde gratæ, ſalubres & nutritiuæ, diuturnæ præterea, & inueniūtur quæ vlnā longę ſunt & ſemiulnā craſſæ. Fructus in hoc tractu quāplurimi ſunt & eximie boni. Platani ſenū generū, Amygdala quadruplicia, prægrandes olei, quod genus cotoneis noſtris & magnitudine & guſtu pene adſimile eſt. Nuces innumeræ, mala medica & citrea, quibus tamen barbari non veſcuntur, alii deniq; non minus ſuaues quā prægrādes fructus, quos & vidimus & guſtauimus. Multæ inſuper & quidē inſigniter craſſæ arundines ſacchari. Eſt & pomorū noſtrorum vulgariū apud eos notitia.

Vtilitas palmarū Cocos ferentium.

Innumerabilis fere palmarū numerus, à quib. illico poſſit depromi Tuba, & hinc confici vinum ſolet, itemq; ſerū, acetum & mel. Ipſi nuclei admodū ſuaues, Fructus indi appellant cocos, qui dū virent, poſſunt eſſe pro carduis, medulla cremorem lactis propemodū refert, maturi, terra mariq; pro cibo ſimul & potu ſunt, vieti iā & caduci oleo ſtillant, quod & tenebris diſcutiendis aptū eſt, & vulneribus balſami inſtar medetur, nec minus eſui vtile. E corticibus fructuū tenerorum, lagenulæ fiunt aliaq; id genus

genus vascula, interior vero cortex pro stuppa seu musco est, nauiũ commissuris ferruminandis vtile. Fiunt ex eo & rudentes aliique tum bombardici, tum & domesticis vsibus proprij funes. Sed quod caput est, è frondibus contexuntur minorum nauigiorum vela, tenuissimæ storeæ, tegulæ deniq; quibus intus forisq; muniuntur ipsorum domus, prçlongis rectisq; arborum stipitibus contignatæ, ex quibus tabulæ quoq; fiunt, hastæ aliaq; telorum genera, remi ac domestica vtensilia. Est autem notatu dignum, hæc palmeta velut vineas esse, ex quibus toto anno vina leguntur, nullo plane labore, nec vllo sumptuum temporisve dispendio.

Carnes & pisces in locis istis aquilonaribus.

Inter alias olerum species visæ nobis cucurbitę sunt & alia id genus hortēsia. Habent & fabæ notitiam. Quod vero ad carnes attinet, magna est ibi porcorum copia, nostratibus adsimilium, multæ habentur gallinę, capi, perdices, anates, turtures, columbæ, palumbes, & capræ alteri Capitaneo visæ. Significarūt autē nobis Indi & de vaccis & bubalis. Piscium genus ibi multiplex est, Harghi, Pascereles, Lizæ, Lingulacæ, Salmunculi, Meri, alosæ, Macabises, Casanes, Pampani, sardæ, raiæ, Cuculi, Chireuieiæ, anguillæ, porci marini, Chapini, rubiæ, almexæ, Gammari, aliiq; complures, quorum nomina mihi nunc non succurrunt. Quin & longe plura piscium illic oportet sint genera, cum ea quæ dixi iunctim à nobis capta sint iuxta naues. Quæ omnia si quis attente consideret, comperiet ex tam multiplici tamq; præstanti annona illico percipi posse raras variasq; delicias, vsq; ad Martios panes quos vocant, & omnis generis conditanea idq; sine vllis aliunde petēdis additamentis. Quod vero ad nauticam ipsam turbam attinet, non deerunt ipsis præter iam commemorata, petasones, butyrum, & alia quæ porci suppeditant, vt nec acetum, nec aromata, nec conditamenta alia. Notandum præterea, multa istorum nostratibus esse similia, & fortassis multo hic abundantius inueniri, cum præsertim tellus, omnibus quæ Europa producit, gignēdis apta sit.

Opes & diuitiæ harum australium regionum.

Opes mihi conspectæ, argentum & vniones sunt. Alter vero Capitaneus in relatione sua & aurum se vidisse commemorat. Tres nimirum pretiosissimæ rerum, quas natura creauit, species. Multa insuper ibi nux myristica, mastiche, zingiber, piper, vtriq; nostrum visum. Est & cinnamomi notitia, fieriq; potest, vt nascantur & caryophylla, cum tot alia inueniantur aromata, idq; eo magis quod hæ terræ, parum abest, quin parallelæ sint regionibus Terrenatæ atq; Bachan. Est præterea & serici sacchariq; conficiendi materies. Ebenum habent valde eximium aliaq; lignorum genera, nauibus quotquot desideres construendis idonea, vna cum suis velis, ac triplici ad rudentes materie, quarum vna canabi nostræ similis est. Fit deinde ex oleo illo Cocorum, de quo supra dixi, Galagala, vicem liquidæ picis præstans Est & resinæ quoddam genus, qua Indi piraguas suas oppicant. Cumq; & capræ ibi visæ sint & vaccarum habeatur notitia, magna proculdubio marroquini, corii, sebi, & carnium erit copia. Apes visæ, mellis & ceræ argumentum sunt, multaque insuper nobis adhuc incognita regiones istæ pollicentur, vt ne quid dicam de situ earum atque forma. Quibus omnibus si accedant ea, quæ dabit industria, cum & tanta sit rerum ex ipsa terra nascentium copia, & tam magna nostrarum (quarum, sicut & optimarũ nonnullas & vtilissimarum ex Peruuia & noua Hispania eò traducere decreui) gignendarum spes, videntur hæc sane coniunctim terram hanc adeo ditatura, vt & suis ipsius & Americæ quoque populis sustentandis, Hispaniæ vero & magnitudine simul & opibus locupletandæ vna largiter suffectura sit, modo

modo fuerint, qui ad exequendum hoc opus manus auxiliatrices porrigant.

Incolæ harum regionum nobiscum non sunt comparandi.

Littoralium certe nobis lustratarum terrarum indicio, dico, ex ipso earum meditullio tantas sperandas esse diuitias, tanta commoda, tantam magnitudinem, quanta iam incipit esse nostra. Notandum quoque præcipuum mihi fuisse scopum, regiones tam amplas, quas iam deteximus, tantummodo indagare, neque potuisse me, propter varios meos morbos, atque alias, quas taceo, causas, omnia quæ libuisset, spectare, nec vero etiam poterant, quæcunq; voluissemus, spectari vnico mense, quorum annus includit duodecim, omnes demum omnium regionum istarum fructus & qualitates indicantes. Neque debent Indi regionum istarum indigenæ, æstimari ex nostrorum hominum cupiditatibus, gestibus, necessitatibus & rerum æstimationibus, sed habendi sunt pro hominibus, qui vitam hanc suauiter, ac quam minimo fieri potest, labore traducere studeant. Quod & faciunt sane, nihil vltra curantes eorum, ob quæ ipsi tantopere eos torquemus atq; defatigamus.

Solũ pingue & aquæ salubres in hisce regionibus.

Tantas inibi statim habitura est vita humana commoditates tantasq; delicias, quantæ ex tam culto, tam amæno, tamque temperato solo sperandæ sunt, quod & furuum & pingue admodum & fœcundum est, argilla passim abundans, ad extruenda illico ædificia, lateresq; & quicquid præterea ex argilla conficitur, formandum. Sed nec marmora aliaq; viui lapidis genera deerunt, si cui splendide ædificare libido sit. Lignis ad quæuis opera necessariis terra scatet, pulchræ in ea planicies, campique vt plurimum riuis, fossis, amnibus interstincti, prææltæ & quidem duplices rupes, multi passim torrentes, amnes, fluuii, in quibus commode extruantur hydromylæ, aliæque aquariæ moles. Occurrunt hic illic salinæ, & quæ fœcunditatis ipsius soli testes sunt, crebra canneta, in quibus cannæ quinque & amplius palmos crassæ crescunt, fructu analogice respondente. Summitas ipsa fructuum tenuis ac prædura, cortex leuis, silices deniq; inueniuntur igniarii, bonitate Madritensibus pares.

Sinus Apostolorum Philippi & Iacobi.

Sinus sanctorum Apostolorum Philippi & Iacobi, stationem habet, viginti leucas patentem, illimis totus, ac tam de die quam noctu intrantibus tutus, habitationibusq; frequens, quarum, & quidem eminus, luce fumus, tenebris ignis & lumen sæpe conspectum est.

Portus veræ crucis.

Portus, cui nomen est veræ cruci, tam late patet, vt vel mille nauium capax sit. Fundus vt dixi illimis & nigricanti arena constans. Nullæ vsquam in eo inuentæ syrtes, & tuto figitur anchora ad quotcunq; libitũ, à 40. videlicet vsque ad dimidiam, idque inter duorum fluminum ostia, quorum alter Bætim magnitudine fere superat, aquam habens duas amplius vlnas profundam, quæ Catascopia & Patassas transmittit: alterum flumen scaphæ nostræ aquatum pergentes, tuto ingrediebantur. Est vero ad eius ripam passim inuenire aquarum sane limpidissimarum copiã, locus in quo exonerantur naues ad tres plus minus leucas patet, nigricantibus, minutis ac ponderosis silicibus, nauibus saburrandis longe aptissimis refertus. Littus, quod nullas haberet voragines siue fissuras, quodq; herbæ in eo nascentes virerent, credebatur oceano non pulsari, cumque arbores omnes starent erectæ, nec vllo affectę essent incommodo, iudicatum fuit, non sæuire ibi admodum tempestates.

Amœnitas portus veræ crucis.

Portus ipse præter quas dixi, est & alia quadam delectabili sane commoditate, seu amœnitate potius insignis. Ipso enim statim diei diluculo exaudiebatur è propinqua sylua dulcissimus quidam concentus Chilia-

dum

dum aliquot omnis generis auium, inter quas (vt videbatur) luſciniæ, merulæ, coturnices, acanthides, hirundines ferè innumeræ, perequiti, & vnus (vt obſeruatum eſt) pſittacus, aliæq; complures auium ſpecies, etiam ad locuſtarum vſq; & cicadarum garritus. Manè ſimul & veſperi nares afflabant ſuauiſſimi quidam odores, prodeuntes è tam vario florum genere. Et ex his aliisq; concluſum eſt, aerem regionis perquam benignum eſſe, ipſamq; adeo matrem naturam, optimam ibi ſeruare temperiem. Redduntur vero etiam hic portus & eius ſinus eo ipſo quoq; magis laudabiles, quod vicini ſint tot pulcherrimis inſulis, præcipue illis ſeptem, quas fama eſt ad ducentas fere leucas extendi, & ſane earum vna quinquaginta leucas habet in ambitu, duodecim ferè leucis ab ipſo portu diſcreta.

Ad hunc igitur ſinum & eius portum, ſub 15. $\frac{2}{3}$ graduum poli arctici altitudine poſitos extrui illico poſſe dico amplam quandam & populoſiſſimam vrbem, homineſq;, qui eandem inhabitaturi ſint, omnibus, quotquot deſiderare valeant, opibus atq; commoditatibus fruituros, quas quidem commoditates tempus docebit, quaſq; largiter impertiri poterunt terris Chili, Peru, Panamæ, Nicaraguæ, Gattimalæ, Nouæ Hiſpaniæ, Terrenatæ & Philippinis, quarum omnium Tua Maieſtas Dominus eſt, quæ ſi & harum quas nunc offero dominium ſibi acquiſierit, tum vero ego eas tam magnifacio, vt (præterquam quod veluti claues ſint omnium prædictarum) futuræ ſint meo quidem iudicio, quod ad curioſarum pretioſarumq; mercium negotiationem attinet, (ditionem nunc mitto) altera quædam China, Iaponia, & ſiquas præterea diuites terras inſulaſq; Aſiæ illa littora continent. Breuis ſum pro eo quod de terris his mecum ſentio, quodq; in Mathematicorum conuentu demonſtrare paratus ſum. Nec me diffundo, vt oſtendam, hac terras primo ſtatim ingreſſu ſuſtentare poſſe viginti hominum Hiſpanorum Myriadas. Hic eſt ille mundus, cuius Hiſpania iam ſit centrum; Hic reſpectu corporis, vnguis eſt, quod verbum notatu digniſſimum eſt.

Commoditates harum regionum in ipſo ſtatim ingreſſu.

Bonitas temperieſq; aeris tanta eſt, quanta ex iis quæ iam dicta ſunt poteſt colligi. Cuius quidem rei & hoc clariſſimum eſt indicium, quod cum noſtri homines inibi eſſent exteri, nemo tamen eorum vllo morbo correptus ſit, quanquam & operarentur aſſiduè, & ſudore diffluerent, quin & aliunde madeſcerent, nec vel ieiuni aquarum potu, eorumque quæ tellus producit eſu ſeſe abſtinerent, ſed nec ab aere veſpertino lunaue ſibi cauerent, nec à ſole, qui de die non nimium vehemens eſt. A media nocte poſcebatur & facilimè ferebatur lanea ſtragula. Cum vero indigenæ habitatores ferè ſint, & quidam valde grandæui, licet humi vt plurimum habitent, (quod eximium ſanè ſalubritatis ſignum eſt, cum ſi quod ſolo ineſſet vitium, ædificia ipſi ſua haud dubie eleuata à terra habituri eſſent, vt in inſulis Philippinis, aliisq; vicinis tractibus factum conſtat,) cumq; & carnes & piſces nullo etiam ſale adſperſi vltra biduum perſtent incorrupti: Cum iſthinc allati fructus, (vt è duobus, quos mecum habeo, licet intempeſtiuè decerptis, apparet) admodum ſint ſalubres: Cum deniq; nulla nobis conſpecta ſint ſabuleta, nulli cardui, ſpinoſæue aut radicibus ſupra ſolum porrectis arbores, nullæ protſus lacunæ, nullæ paludes, nullæ in montibus niues aut noxii vermes, nulli in fluuiis crocodili, nullæ domibus pariter frugibuſq; detrimentoſę formicæ, erucæ, culices, &c. dico hanc eſſe prærogatiuam ſuper omnes dignitates, dignam quæ conferatur, imò quæ præferatur multis Indiæ regioni-

Aeris in his regionibus bonitas.

gionibus, ob sola isthæc incommoda prorsus desertis, aliisq; nonnullis, quarum incolis ea tam sunt molesta, quam quæ molestissima.

Quomodo terra hæc australis nomine Regiæ Hisp. Maiest. occupata sit.

Hæ sunt igitur clemẽtissime Domine virtutes & excellentiæ terrarũ à me detectarum, quarum possessionem nomine Maiestatis tuæ, & sub regio tuo vexillo iam cepi, vt acta penes me adseruata testantur. Principio enim erigebatur crux, & extruebatur ædes sacra honori diuæ virginis Lauretanæ dicata, celebrabãtur viginti Missæ, cõcurrebatur ad obtinendas indulgentias in festo sacramenti, ipsumq; sanctissimũ sacramentũ præuio Maiestatis tuæ vexillo perambulabat honorabatq; occultas illas terras, in quib. tua erexi vexilla, quæ singula geminas ostẽtabat columnas insigniis Maiestatis tuæ appositas, vnde merito possum dicere, in quantũ hæc orbis pars est, impletũ hic esse verbum illud: Plus vltra: in quantũ vero est cõtinens, longe tam ante quã pone esse peruentum.

Capitaneus hic cur in detegendis hisce terris tam diligens fuerit.

Hæc autem & quæcunq; præterea gesta sunt, feci tanquam Maiestatis tuæ fidelissimus cliens, quo videlicet Maiestas tua hunc titulum possit reliquis suis titulis adiungere, vtq; personet vbiq; terrarum Australiæ incognitæ nomen, in maiorem eiusdem Domini gloriam, qui terram hanc reuelauit, meq; ad eam perduxit, & coram Maiestate tua præsentem statuit, in cuius cõspectu etiam nunc adsto eodem quo antehac animo erga hanc causam affectus, quã velut eduxi à paruula, & propter dignitatem suam atq; merita supra modum deamo atq; depereo.

Rex Hisp. cur occupationem harum regionum pio mouere modis omnibus debeat.

Credo equidem quæ est Maiestatis tuæ in consiliis capiendis prudentia, magnanimitas, Christianaq; pietas, eam summo studio procuraturam, vt de futura terrarum istarum iam detectarum in habitatione tam reddatur secura, quam par est, cum præcipua, quæ nos obligare debeat, ne patiamur eas desertas, causa sit, quod hoc vnicum sit remedium, eò spectans, vt Dominus Deus noster iis in locis agnoscatur & credatur, adoretur atque colatur, vbi tantopere colitur nunc Diabolus. Eo magis quod hoc futurum sit velut ostium, quo tot Maiestati tuæ subiectis populis obuenturæ sunt commoditates & emolumenta plurima. Quodque grauiores lõge exorituræ sint curæ, si contingat ad illas tendere Romanæ Ecclesiæ perduelles, ad falsa sua dogmata propaganda & quæ hactenus à me recitata sunt bona, in grauiora mala vertenda, vsurpandumque sibi Indiæ Dominorum vocabulum, ipsam vero funditus euertendã.

Ferdinandus operam suam regi in occupandis hisce terris promptam offert.

Neq; dubito quin Maiestati tuæ iam constet grauissimũ illud, de quo nunc agimus damnum, vel & aliud quoduis iam instans, aut in posterum oboriturum incommodum, innumeris auri simul & hominum millionibus constiturum, priusquam ad certum aliquod deueniri possit remedium. Acquirat igitur dum licet tua Maiestas, (vt aliquando acquirat & cœlum) acquirat inquam pauco in Peruuia exponendo argento, & perpetuum sibi nomen, & simul nouum hunc orbem cum omnibus iis quæ pollicetur. Cumq; nemo nunc sit, qui Maiestatẽ tuã pro hoc tanto tãq; insigni Dei beneficio felicissimis tuis tẽporib. reseruato petat Euãgeliũ. Ego Domine id mihi reposco, & eius vice, expeditionẽ meã atque respõsum, parati namq; sunt galeones & mihi multũ obeundũ est viæ, plurimaq; restant apparanda atq; disponenda, quin & spirituali simul & temporali bono multum in horas decedit, damno prorsus irreparabili. Si Christophorum Columbum superiorib. temporib. suspiciones suæ reddiderunt præfractũ, me ea quæ his oculis vidi, quæq; his manib. cõtrectaui, & quæ nunc offero, cogũt esse tã importunũ. Quare obsecro

placeat

placeat Maiestati Tuæ, vt ex tot quæ adſunt remediis vnum aliquod decernatur, quo tandem efficiat voti compos, voueo enim & polliceor me ad omnia paratum futurum,& omnibus ſatisfactionem daturum.

Ad extremum, magnum hoc opus eſt, Rex clementiſſime, cum tam acriter id oppugnet Diabolus, nec æquum eſt,vt tam multum is poſſit, cum Maieſtas tua ſit terrarum illarum Patronus atq; defenſor.

HISTORICA DESCRIPTIO REGIONVM SIBERIÆ, SAMOIEDIÆ ATQVE TINGOESIÆ,

vna cum itineribus è Moſcouia, ortum & Aquilonem verſus eò ducentibus, prout à Moſcis quotidie frequentantur.

Anica diues ruſticus tenetur deſiderio aliarum nationum amicitiam ſibi comparandi.

GEns eſt in Moſcouia, Aniconia nomine, progenie ruſticana, & ab Anica quodam agricola primum exorta. Hic agris admodum diues, habitabat ad flumen quoddam, cui nomen Witſogda, influens in fluuium Dunam, qui centeſimo inde miliari, prope fanum Michaelis Archangeli, arcem ſic appellatam, exoneratur in mare album. Hic igitur Anica, diues (vti iam dictum eſt) numeroſam quoque habebat prolem, benedixeratq; ei largiter Deus, ac de omnibus rebus abunde proſpexerat. Stimulabatur autem acri quadam cupidine, ſtudebatq; omnino cognoſcere, ecquas populi illi poſsiderent atq; incolerent terras, qui negotiatum quotannis venirent ire Moſcouiam, pretioſas animalium pelles aliasq; nonnullas merces ſecum adferentes, & lingua, veſte, religione, ac moribus multum diuerſi, nominantes ſe Samoiedas, & alia nonnulla ſibi imponentes nomina.

Anica familiaritatem cum Samoiedis contrahit.

Deferebantur quotannis hæ gentes ſecũdo flumine Witſogda, merceſq; ſuas cum Ruſsis & Moſcis permutabant, in oppidis Oſoyla & Vſtinga, ad Dunam fluuium, mercium omnis generis, nominatim vero pellium precioſarum per id tempus receptaculis & emporiis. Anica igitur (vti iam dictum eſt) cupidiſsimus erat ſciendi, vnde nam homines iſti venirent, quasue terras incolerent, facile coniiciens magnas inde opes poſſe acquiri, pellibus annuatim per eos aduectis, ad ingentem pecuniæ ſummam adſcendentibus, quare contraxit clanculum cum eorum non nullis amicitiam & fœdus, atq; ad decem vel duodecim ſuos homines in eorum comitatu ad terras illas ablegauit, iniungens eis, vt quascunque regiones perambularent, in iis ſingula quæque diligenter explorarent, gentiumque ipſarum mores, ritus, manſiones ac totam adeo viuendi rationem ſedulo annotarent, quo videlicet exactam inde notitiam domum redeuntes referre poſſent.

Anica ſuos in terram Samoiedarum omnia exploratum ablegat.

Hoc cum aliquando feciſſent, ipſe reuerſos prolixe accepit, omniq; ſtudio proſecutus eſt, impoſito tamen iis fido ſilentio. Continuit autem & ipſe hæc omnia apud ſe, neque cuiquam aperuit, & anno inde ſecuto maiorem eo ſuorum numerum ablegauit, cognatis aliquot & propinquis adiunctis. Hi ſecum abſtulerunt viliores quasdam merces, tintinnabula nempe, aliaque id genus ab Germania ſcruta, atq; regionum earum ſingula quæq; diligenter perſcrutati ſunt, peruenientes poſt complura deſerta & magnos aliquot fluuios ſuperatos, vſque ad fluuium Obi, vbi contracta cum Samoiedis amicitia fœdereq;, obſeruarunt pelles illic haberi in paruo pretio, & facilime inde diuitias opesque colligi poſſe, præterea non habere hunc populum vllas vrbes, ſed gregatim inter ſe & pacifice viuere, & à ſenioribus aliquot regi.

Mores Samoiedarum agreſtes.

In victu erant immundi & ferarum, quas capiebant, carnibus victitabant, frugum panisue nullam habebant notitiam, alioqui ſolertes erant

atque

atq; industrii sagittarii, arcus è lento quodam & flexibili ligni genere conficiebant, acutis lapidibus vel etiam piscium spinis præmunitos, hisce feras traiiciebant, quarum maximus ibi erat numerus. Suebant quoque piscium spinis, quæ pro acubus ipsis erant, sicut animaculorum quorundam nerui pro filo, atque ita conserebant, quibus inducerent sese pelles, quarum pilos æstate quidem extrorsum, hyeme vero introrsum vertebant, domos suas tegebant alcium aut similium animalium pellibus, quas nullo plane habebant loco. Sic igitur hi Anicæ emissarii curiose omnia & singula quæque perlustrarunt, onustiq; diuitiis pellium, domum reuersi sunt.

Anica igitur cum ex eorum relatione intellexisset, quæ tantopere scire expetebat omnia, negotiatus est postmodum vna cum quibusdam suis amicis in terris istis per continuos aliquot annos, vnde factum vt Aniconii præpotentes euaserint, multosque vndique agros coëmerint. Vicini igitur, vndenam opes istæ exorirentur ignari, magna tenebantur admiratione. Condebant namque Aniconii etiam ædes sacras in aliquot suis pagis, quin & pulcherrimum postea templum extruebant in vrbe Osoyla ad Witsogdam, vbi tum temporis habitabant, quod ab ipsis vsq; fundamentis è viuo lapide constabat, nec enim opum suarum modum ipsi sciebant.

Aniconii commercia cum Samoiedis exercent.

Interim vero cogitabant sæpenumero, fieri facile posse, vt fortuna ipsis tergum obuerteret, cum præsertim graui apud plerosque, propter opes suas, laborarent inuidia, licet ipsi neminem vlla vnquam iniuria affecissent. Itaque sapienter admodum considerabant, quomodo hoc ipsum præuenirent, efficerentque vt in eo ad quem iam ascenderant, honoris gradu permanerent. Iactatur autem vulgo apud Moscos tanquam prouerbium, Eum cui in aula amici nulli sunt, vix in hominum numero esse habendum. Fit enim plerunq; vt qui vlla in re excellunt, inuidia statim grauentur, & vel falso deferantur ad aulam principis, vbi nisi fautorem aliquem habeant, illico indicta causa opprimuntur, imo vero penitus euertuntur. Quare & Aniconii, ea qua dictum est opulentia præditi, conciliauerant sibi amicum quendam, ex iis, qui tum videbantur in aula præcipui. Is erat Borius Godenouius, Imperatoris tunc regnātis Theodori nempe Innouitsii genere, qui & ipse postmodum defuncto socero in regnum successit, prout ex bellorum Moscouiæ, quæ hodie cum Polonis gesta sunt, historia satis constat.

Aniconii amicitiam sibi in aula magni Ducis comparunt.

Huic itaq; Borio constituebant Aniconii omnia reuelare, oblatisq; prius ei de more muneribus, rogabant, præberet dictis ipsorum aures, vt qui operiendam haberent rem toti imperio conducibilem. Borius arrectis statim ad petitionem istam auribus, multo quam ante solebat, excepit eos prolixius, cumq; exposuissent terrarum Samoiediæ atq; Siberiæ situm, tum quæ inibi conspexissent & obseruassent, & quantæ hinc opes imperio Moscouitico possent accedere, hæc, inquam, cum diffuse ipsi narrassent, licet haudquaquam adderent, quam secreto negotium hoc administrassent, quantasq; sibi iam ante corrasissent diuitias, Borius statim ardere cupiditate cœpit, proposuitq; sibi omnino velle isthæc omnia inquirere. Amplexus igitur eos est non secus quam ex se natos, & vbicunq; poterat eos promouit, concesso Imperatoris nomine amplissimo ipsis diplomate, quo cautum erat, vt sine vlla contradictione, terris, quas possidebāt, perpetuo fruerētur, easq; pro arbitratu ad hæredes

Aniconii Samoiedarum conditionem Borio aperiunt.

ſuos transmitterent. Quin ſi aliquando accideret, vt hyberno tempore agerent in Moſcouia, tollebat eos ipſe in ſuam rhedam, quod ſummum apud Moſcos honoris genus eſt, maxime cum defertur à viris magnatibus, qualis tunc erat Borius vir potentiſſimus, & penes quem rerum imperii eius ſumma erat.

Magnus Dux Moſcouiæ relationem de Samoiedis accipit.

Borius attente hæc meditatus, imperatori rem omnem aperit, cui id per quam gratum fuit, qui eum etiam propterea maiore deinceps honore proſecutus eſt, & quicquid de hoc negotio agendum videretur, arbitrio eius permiſit. Ille minime rei indormiens centurionib. aliquot, & tenuioris fortunæ nobilibus, clientibuſq; ſuis ad hanc rem vſus eſt, iuſſitq; vt cum iis quos daturi eſſent Aniconii itineri ſeſe committerent, vtq; ſplendide legatorum in morem ſeſe veſtirent, adiunctis inſuper aliquot militibus & munuſculis parui pretii, quæ gentibus, ad quas peruenturi eſſent, diſtribuerent. Iniunxit autem vt traiectus omnes & flumina, vias item & ſyluas & quæ talia ipſis occurrerent, diligenter notarent, quin & eorum vocabula memoriæ inſcriberent, vt reuerſi ſingula poſſent fideliter & veraciter referre, addens vt quam amiciſſime populos illos tractarent & idoneum aliquem explorarent locum, vbi arces & propugnacula extrui poſſent, vtq; omnino (ſi fieri poſſet) aliquos regionum iſtarum indigenas in Moſcouiam vna ſecum adducerent.

LegatiMoſcoui ad Samoiedas proficiſcuntur.

Legati omnibus ad iter hoc cõficiendum neceſſariis veſtibus, armis, pecuniis atq; donariis pulchre inſtructi è Moſcouia diſcedentes ad Witſogdam & Aniconios non multo poſt deuenerunt, qui & ipſi quoſdam è ſuis eò miſerunt. Quin & filii quoq; ipſorum & cognati vna profecti ſunt, ſimulatq; autẽ eò venerunt, cœperunt quæ in mandatis habebant exequi, barbaris omnia beneuolentiæ ſigna liberaliter exhibentes, & ſedulo quinã apud eos plurimũ poſſent, ſcrutantes, quos & honore ſimul & munuſculis affecerunt, exigui quidẽ iis, imo nullius pene valoris, ſed quæ ipſis videbantur vſq; adeo pretioſa, vt Moſcos eminus aduentantes magnis iubilis & applauſib. operirentur, ſeq; ad donantium pedes qui tã ſplẽdide ſcilicet eſſent exculti, deiicerent, habẽtes eos plane pro diis.

Samoiedæ Moſcis ſe ſubiiciunt.

Moſci interpretibus vſi Samoiedis, per aliquot annos in Moſcouiæ pagis linguæ addiſcendæ cauſa verſatis, cœpere cum Barbaris de ſuo imperatore agere, quem miris laudibus extollebant, & tantum non terreſtrem aliquem Deum faciebant, multa obiter admiſcentes, quib. homines illi mouerentur ad exoptandum, vt oculis ea liceret vſurpare. Grata Moſcis hæc vota, quare & ſua illis iungebant, addentes ſeſe obſides aliquot relicturos, qui dum agerent in Moſcouia Barbari linguam eorum addiſcerent, atq; hoc modo multorum cis Obi hominũ animos in ſuas partes pertraxerunt, qui vltro ſeſe Moſcorum imperio ſubiecerunt, & ab iis taxari etiam paſſi ſunt, promittentes in ſingulos annos & capita, ne pueris quidẽ arcum primum tractare diſcentib. lege exceptis, binas Sabellinorũ pelles, ipſis ſane quam viles, ſed Moſcis inſtar Cimelii pretioſas. Eas promiſerunt tradituros ſe quæſtori à principe illic deputando & cõſtituendo, quib. quidẽ promiſſis euentus nullo modo defuit.

Moſci regionem Samoiedarum perluſtrant.

Traiecere dehinc legati fluuium Obi, & ducentas fere trans eum leucas, ortum & aquilonem verſus emenſi ſunt, plurimas paſſim conſpicati inſolita ſpecie feras, limpidiſſimos fontes, ſtirpes, & arbores rariores, amœnas ſyluas & non vnius generis Samoiedas, quorum aliqui Alcibus portarentur, alii rhedis, ab rangiferis ſiue ceruis, vel etiam à canib. protractis,

tractis, qui celeritate ceruos æquabant. Multa deniq; occurrerunt eis toto itinere antè non visa, admiranda & varia, quæ ordine quidem & fideliter annotarunt, vt reuersi ea suis referre possent. Atq; ita tandem & voluntariis aliquot Samoiedis secum assumptis, & suorum nonnullis, qui linguam addiscerent, apud Samoiedas relictis, in Moscouiam reuersi sunt, vbi prima statim occasione Borio, & per eum imperatori omnem itineris sui successum exposuerunt.

Mirabantur hi valde adductos ad se Samoiedas, eosq; iusserunt edere suæ in sagittando dexteritatis specimen, quod tam ad amussim ab ipsis factum, vt vix cuiquam videretur verisimile. Acceptum namq; cruciato minorem nummum, atq; stipiti arboris alicuius adfixum, digressi ab ea tam longe, vt nummulus tantum non esset extra conspectum, ita certo feriebāt quoties iacularentur, vt ne semel quidē aberrarent, quod multi è spectatorib. supra modum mirati sunt. Contra vero hi Samoiedæ summopere admirabantur cum vitā & mores Moscorū, tum & vrbis ipsius splendorem, nec sine quodam horrore intuebantur ipsum Imperatorē tam magnifice cultum & vel equo aliquo singulari, vel essedo à tot simul equis protracto inuectum, totq; non minus splendide exornatis Satrapis cinctum, tum & prætorianos milites admirabundi spectabant sclopis suis instructos, quorum ad quadringentos prodeuntem in publicum Imperatorem comitabantur, ipsos quoq; campanarum apud Moscos satis crebrarum sonitus quotiescunq; audiebant videbantq; tot luculentas tabernas, reliquumq; vrbis ipsius splendorem, toti obstupescebant, seq; in Deorum aliquo throno existimabant versari, exoptantes subinde, popularibus suis adessent, atq; hæc omnia referre ipsis possent.

Samoiedæ cum summa admiratione in Moscouiam veniunt.

Beatos equidem se suosq; prædicabant sæpenumero, quibus patere contigisset tam glorioso Imperatori, quē plane habebant pro numine. Cibos sibi à Moscis appositos auidè comedebant vt facile appareret, eos crudis, quibus domi vescebantur carnibus piscibusq; vento duratis, palato ipsorum acceptiores esse. Promiserunt igitur summa cum voluptate, suscepturos se imperatorem in Dominum, & popularibus longe lateq; diffusis, idem vti facerent, persuasuros, demisse quoq; imperatorem rogarunt dignaretur ipsos hac gratia, & gubernatores aliquot mitteret, à quibus regerentur, quibusq; tributa iam dicta persoluerent.

Samoiedæ magno Moscouiæ Duci se subiiciunt.

Quod ad idolotriam eorum attinet, eius nulla tum facta mentio est, relicti enim sunt suis moribus. Ego vero existimo fidem Christianam facile apud eos propagari posse, si nanciscantur idoneos quosdam & pios doctores, neq; dubito quin & ea in re operam suam Mosci ipsis præstituri essent, nisi grauissimis hisce bellis distringerentur & impedirentur. Aniconii quidem hac ratione ad magnos honores euecti sunt, magnaq; passim immunitate, quin & imperio in nonnulla terris ipsorum finitima loca donati sunt, latifundia centum inter se miliaribus dissita, ad Dunam, Witsogdam & Sochnam flumina possidentes, adeo quidem, vt & potentissimi sint iam & opulentissimi, maioribusque indies honoribus augeantur.

Samoiedæ in idololatria sua relinquuntur.

Constitutum autem præterea in Moscouia est, deligenda esse ad flumen Obi & in finitimis ei campis loca, ipsa sui natura aliquantum munita, in iisq; condendas & præsidiario milite firmandas esse arces, ac omnino mittendum eò Gubernatorem aliquem generalem, qui terræ vlterius detegendæ & subiiciendæ studeat. Hæc vti fuerant constituta,

Mosci arces & vrbes in terra Samoiedarum extruunt.

ſtituta, ita & effectum poſtea ſortita ſunt. Ac principio quidem extru-ctæ ſunt aliquot arces, validis è nemoribus illic excisis trabibus intertextæ, hinc terra oppletæ & præſidio communitæ. Tanta autem indies eo mittitur hominum multitudo, vt in aliquot locis collectæ iam ſint ciuitates à Polonis, Tartaris, Ruſſis aliisq; nationibus inter ſe mixtis conflatæ. Relegantur enim in illas oras omnes quotquot ſunt exules homicidæ, proditores, fures, atque eiuſmodi hominum morte dignorum fex alia, quorum alij aliquandiu aſſeruantur in vinculis, alij ad aliquot annos coguntur ibi ſubſiſtere, quiſque pro delicti ſui modo & grauitate, vnde populoſæ paulatim coaluerunt hominum ſocietates, quæ vna cum arcibus iam extructis iuſtum fere conficere regnum poſſunt, confluentibus eo quotidie multis tenuioris fortunæ hominibus, eo quod plurimæ illis conceduntur immunitates, nec pro agris quicquam perſoluere cogantur.

Siberia & Siber regio & vbs inter Samoiedas à Moſcis habitatæ.

Tractui iſti, quem noui homines incolunt, Siberiæ nomen eſt, vrbs in eo extructa Siber vocatur. Et initio ſane facinoroſi Moſcorum ad auditum Siberiæ nomen non aliter expaueſcebant, quam flagitioſi apud Amſterodamenſes ad famoſum illud ergaſtulum in ea vrbe conſtitutum. Ablegabantur enim illico Siberdamum. Iam vero nimia pœnæ illius frequentia, in contemptum fere abiit. Optimates tamen & nobiles Moſci, ſi quando incurrerunt in principis indignationem, Siberiæ nomen adhuc multum abominantur. Relegantur enim nonnunquam & ipſi, vna cum vxoribus & omni ſua familia in illas oras, committiturq; ipſis ibi aliquis magiſtratus, dum ira imperatoris ſedata, in Moſcouiam iterum reuocentur.

Deſcriptio ſequentis itinerarii, non ſine magna moleſtia cōparata fuit.

Hactenus quæ ad hiſtoricam regionum iſtarum deſcriptionem faciunt, annotauimus; deinceps quonam in illas terras è Moſcouia itinere perueniendum ſit, breuiter oſtendam, idq; non niſi pro modulo acquiſitæ mihi inde notitiæ, quam ipſam, qualiſcunq; tandem videbitur, non ſine magna mea moleſtia, & benefica amicorum quorundam, mihi, dum apud Moſcos verſarer, in aula comparatorum, opera, nactus ſum. Ipſi enim quamuis eſſent in me procliues, & ego etiam quam diutiſſime apud eos inſtitiſſem, vix tandem auſi ſunt itinerarium hoc mecum communicare. Nam ſi & poſtea quoq;, tranquillis regni temporibus, id aliquà erupiſſet, actum profecto de eorum omnium capite fuiſſet, cum eo Moſci ingenio ſint, vt imperii ſui arcana reuelari minime ferant & patiantur.

ITINERA-

ITINERARIVM,

Seu

BREVIS OMNIVM ITINERVM ET FLVVIORVM ORTVM ET AQVILONEM VERSVS E Moscouia in Siberiam, Samoiediam, & Tingoesiam ducentium, prout à Moscis quotidie frequentantur, descriptio.

ADDITA

OPPIDORVM A MOSCIS IN SIBERIA CONDITORVM NOMENCLATVRA, QVORVM IN EO TRACTV PROREX, terras illas paulatim explorandas, inuadendas & coloniis occupandas procurat, & iam tantum non in maiorem vsque Tartariam penetrauit.

EX vrbe Soila ad Witsogdam sita, vbi habitant Aniconii, contendunt Mosci aduerso flumine, dum perueniant Iauiniscum, oppidulum à Moscis conditum, & septendecim fere dierum itinere à Soila dissitum, quo priusquam deueniant, multa flumina, multasq; syluas pertranseunt. Profluit autem Witsogda è montibus Ioegotiis, Tartariæ ad Austrum conterminis, atq; hinc, Boream versus, ad ipsum vsq; oceanum procurrentibus. Ex iisdem montibus oritur & Petzora, qui cis fretum Weigatsium oceano se commiscet.

Soila oppidum ad VVitsogdam fluuium. Iauiniscum oppidum. Ortus fluuiorum VVitsogdæ & Petzoræ.

Iauinisco digressi post trium hebdomadum iter deueniunt ad Neemum, quod tam leni per syluas fluit agmine flumen, vt inde sibi nomen inuenerit. Neem namq; ipsorum lingua, Latinis mutum significat. In eo quinque propemodum dies ratibus suis vel scaphis nauigant, postea vero compendii causa, properante videlicet aliorsum Neemo, sarcinas suas, ad vnam duntaxat leucam, terra portandas curent necessum est, quo facto ad Wiseram deueniunt, flumen è quibusdam rupibus, Ioegoriorum montium appendicibus profluens, quas Camenas Mosci vocant.

Neemum flumen. VVisera flumen.

Feruntur hic noue continuos dies secundo Wisera, donec Soil-Camscoiam perueniant, oppidulum refocillandis aliquantisper viatoribus, terrestri deinceps itinere progressuris, à Moscis extructum. Wisera vero continuato aliquantenus cursu, tandem Camo se miscet, Viaticam, Moscouiæ oppidum præterfluenti, qui quidem Volga 70. ostiis exoneratur in mare Caspium, vt ex iis accepi, qui coràm id intuiti sunt.

Soil Camscoia oppidū.

Oppidum Soil-Camscoia mediocriter habitatum est, & pagis compluribus cinctum. Incolæ Russi fere aut Tartari. Pecoris & præsertim equorum hic magna copia. Viatores itaque paululum recreati, sarcinas suas equis imponunt & per montes fere contendunt, abietibus, pinis & raris quibusdam aliis arboribus consitos. Traiiciunt vero inter hos ipsos montes flumen Soibam, hinc Cosnam vtrumque ad Aquilonem procurrens.

Descriptio Soil-Camscoiæ oppidi.

Montes hi in tres partes distribuuntur, quarum duæ priores singulæ bidui, tertia quatridui itinere superantur. Ac primæ quidem nomen est CosWinsCoji-Camen, alteri Cirginscoii-Camen, tertiæ Poduinscoji-Camen. Et sunt sane hæc ipsa montana ab iis vnde egressi sunt terris multum diuersa. Pulchriores in iis & arboribus densiores syluæ, varias

Montes in tres partes diuisi.

passim gignentes stirpes. Frequentantur autem hæc tria deserta à Tartaris fere & Samoiedis, nihil quam pretiosas pelles, Imperatori Moscorum pendendas, in iisdem venantibus. Montes Poduinscoii Camen cæteris altiores & niuibus passim nubibusq; coopetti, ideoq; viatoribus superatu difficiles, fiunt tamen paulatim decliues.

Vergateria primum Siberi æ oppidum proregis Moscouitici sedes.

Hinc Vergateriam deuenitur, in quo oppidulo subsistendum est, vsq; dum appetat ver, idq; ob flumen Toeram, quod vicinis illic locis exortum, reliquo anni tempore perquam vadosum est. At vero vere nouo, gelidus canis cum montibus humor liquitur & magnis accrescunt auctibus amnes, scaphis & lembis traiicitur. Vergateria primum est terræ Siberiæ oppidum, & non nisi ante annos viginti & vnum, vna cum aliis aliquot oppidis cœptum condi. Est autem & tectis mediocriter frequens, & coluntur hic agri non secus quam in Moscouia. Residet hic Imperatoris Moscouiæ nomine Gubernator, qui magnam quotannis, initio statim veris, frugum & annonæ copiā, in omnes præsidio militari munitas per vniuersam Siberiam arces, fluuiorum beneficio distribuit, quin & Moscis trans Obi degentibus, eadem via vti succurratur prospicit, cum tellus ibi nondum colatur, & Samoiedæ ferina, vt plurimum victitent.

Iaphania oppidum.

Secundo Toeta quinque dierum itinere Iaphaniam deuenitur, oppidum ante biennium structum & colonis infessum. Hinc rursus feruntur secundo Toera, & biduum sic progressi, coguntur hoc flumen ob anfractuosos eius meatus subinde traiicere, vt videlicet faciant viæ compendium. Habitant iam in his locis Tartari passim & Samoiedæ pecuaria fere nauiculariaq; sese sustentantes.

Tinna oppidum populosum.

Tandem relicto Toera ad ingens flumen Tababum deueniunt, ducentis circitet leucis Vergateria dissitum, & hinc Tinnam porro contendunt, oppidum populosum, & ab iis quos ante diximus, conditum. Multi vero & rhedis hyberno tempore, duodecim fere dierum spacio Iaphania Tinnam perueniunt. Atque hic magna pellium pretiosarum inter Moscos & Tartaros Samoiedasq; vigent commercia, estque commodus valde hic locus iis, quibus non nisi semestri spacio emanere decretum est, sed multi vlteriora scrutantur & longe trans Obi fluuium, ortum & meridiem versus contendunt.

Tobolsca metropolis Siberiæ

Tinna deuenitur Tobolscam, Siberiensium oppidorum Metropolim, in qua ipsa Siberiæ, & Moscorum in ea supremi Proregis sedes. Deferuntur hic annuatim à reliquis tractus totius oppidis, tam cis quam trans Obi, tributa, quæ in vnum collecta, & præsidiario milite circumsepta, in Moscouiam porro ad Imperatorem perferuntur. Seuerissime quoq; hic dicitur ius, & tenentur, quotquot sunt in Samoiedia Siberiaque Gubernatores, huic vni parere. Vigent propterea rerum è Moscouiā aduectarum in ea vrbe commercia, confluentibus eo è tractu australi & ab extrema fere Tartaria Tartaris, aliarumq; nationum hominibus, qui quo longius peruagatur regionum istarum fama, eo frequentiores concurrunt, vnde magna profecto redit ad Moscos vtilitas, qui tam placide facileq; has sibi gentes subiugarunt, vt nihil ipsis nunc metuendum sit, cum eas sibi habeant addictissimas.

Barbari lenitate & humanitate expugnantur.

Extructa autem sunt insuper passim templa & ædes sacræ excitatæ, in quib. Græca exercetur religio, quæ apud Russos aliosq; septētrionis populos in multo vsu est, licet variis superstitionib. deprauata. Vtcunq; sit,

fit, nemo illic inuitus ad fidem cogitur, sed adhibentur à Russis lenia quædam remedia, quibus homines illi persuadeantur & lucrifiant. Atque vtinam crudeles illi Hispani, loco immanis suæ tyrannidis, tam placidis modis subiugassent Americam, non laborarent profecto tam graui inuidia; plus enim proficitur apud eiusmodi homines lenitate & clementia, quam crudelitate & vi externa, prout ipsemet expertus sum, & à Moscis aliquoties audiui.

Sita est vrbs Tobolsca ad Yrtim flumen, quod rapidissimo cursu, & ceu alter quidam Danubius, ab austro exortum in Obi fluuium aquas suas euoluit, videturq; ex eodem cum illo tractu profluere. Ab altera parte fluuius Tobol est, à quo vrbi nomen datum. In hunc influit Tassa flumen, quod ab aquilone, & certis illic ad oram montibus videtur profluere.

Tobolscæ vrbis situs.

Ad huius ripam Mosci nuper oppidum condiderunt. Pohemium nomine, petitis è Siberia incolis habitatum, non alia quidem de causa, quam quod agro cingatur eximie fertili, tum & perquam amœnis syluis variarum ferarum, pantherarum, lyncium, vulpium, Sabellorum & Marterarum nutricibus. Distat vero Tobolsca Pohemium duarum vel circiter hebdomadarum ad aquilonem itinere.

Pohemium oppidum nuper extructũ.

Yrtis pari fere à Tobolsca spacio Obi fluuio se commiscet, atque ad eius ostium conditum fuit oppidum Olscoygoretum, sed postea iussu Gubernatoris Siberiæ dirutum, nulla quidem tunc addita causa, quam ego tamen suspicor fuisse nimiam frigoris vehemẽtiam, vel quod ipsum oppidum mari esset vicinius quam ipsi vellent, metuerentq; ne quid inde suboriretur incommodi. Quocirca in quadam Obi fluminis insula, quinquaginta plus minus supra dirutum illud leucis, oppidum aliud condiderunt, cui nomen est Zergolta.

Olscoygoretum oppidum desolatum.

Hinc aduerso flumine nauigantes, contractioribus vtuntur velis, siue quod languidius & remissius venti spirent, siue ob altitudinem ripæ, adeo quidem, vt licet amplissimus passim sit Obi fluuius, scaphas tamen in eo funibus, eodem plane quo Moscouiæ fluuios superant modo, protrahant.

Scaphæ funibus protrahuntur.

Ducentis supra Zergoltam leucis Noxinscoiam deueniunt, arcem tredecim ab hinc annis exstructam, quo tempore magnus Gubernator certos è Siberia homines eo dimiserat, terras humano generi cõmodas atq; oppidis extruendis idoneas indagaturos. Hanc igitur arcem tunc temporis condiderunt, & præsidio aliquo militum munierunt, tractu perquam amœno, salubri, tepido, fertili, & in quo maximus rara specie bestiarum auiumq; est numerus. Arx igitur ista paulatim in ciuitatem excreuit, cuius incolis iniunctum fuit, vt ad vlteriora tepidioraq; loca pedetentim progrederentur, & candide vbiq; negotiarentur, obuios quosq; populos benignè humaniterq; tractantes, quo latius tandem regnarent, & Russicum nomen diffunderent. Quare gregatim eo profecti & ad quadringentas in mediterranea leucas progressi, pulchros quidẽ, sed desertos terrarum tractus inuenerint.

Noxinscoia arx & oppidum.

Cum vero decem ab hinc annis, ducentas aduerso Obi leucas progressi, incidissent in regionem non minus vberem, quã amœnam, quæque & tepida admodum esset, & nullo plane laboraret incõmodo, hyeme nimisquam breui ac propemodum nulla, sumpserunt hinc occasionem im Siberiam reuertendi, atq; hæc in Moscouiam porro denunti-

Tooma vrbs in amœno loco sita.

tiandi. Imperabat ibi tum temporis ipsemet, cuius in superiori historica relatione mentio facta est, Borius Goddenouius, qui accepto tam læta nuncio, rem minimè differendam censuit, sed illico in mandatis Gubernatori Siberiæ dedit, vt quamprimum ibi vrbem condendam curaret. Paruit Gubernator, & extructa eius iussu est arx vna cum aliquot domibus, vnde nunc luculenta vrbs facta, cui nomen impositum est Tooma, eo quod intellexerunt magnam Tartarorum multitudinem eo loci olim consedisse, à quibus hæc vrbs ob eximiam situs amœnitatem id nomen acceperit. Dicebantur vero Tartari isti etiam tunc habere Regem, nomine Altinum, vnde factum vt condita primum vrbs multos diuersorum populorum in campis & agris illis degentium impetus sustinuerit. Nunc vero tam potens est, vt successu temporis videatur & hinc mediocre regnum aliquod surrecturum.

Ostachii populi Tartarici

Cæterum inter arcem hanc Naxinscoiam, vrbem Toomam & Siberiam Mosci multos quotidiè detegunt in mediterraneis locis habitantes populos, quorum aliqui sese Ostachios nuncupant, & cum Tartaris, Samoiedis Russisq; in vnum iam corpus coaluerunt, amice inter se negotiantes. Multi autem apud ipsos Reges sunt, Indicis vere similes, (de minoribus loquor, non de maioribus Indiæ regibus.) Et vt paucis dicam: Mosci in illo terrarum tractu tam magnos fecerunt progressus, vt id nobis haud immerito mirum videri possit.

Tara, Iorgoetum & alia oppida.

Sunt præterea arces oppidaq; complura inter Obi & Yrtim fluuios, eodem fere cum Tobolsca tempore condita, & iam satis lauta, quorum incolæ Mosci, Tartari Samoiedæ, ex eorum genere quos cicures, aliorum qui prorsus barbari sunt respectu appellamus. Et inter oppida quidem primum est Tara, quo loci decem fere dierum inter Obi & Yrtim intercapedo est. Iorgoetum ante quindecim annos extructum. Besobia & Mancan soiscoigoratum, vtraq; supra Iorgoetum ad austrum posita. Ad occidentalem vero fluminis Obi ripam incolæ magis magisq; indies progredi student.

Oppida cis & trans fluuium Obi sita.

Cis Obi sitæ sunt vrbes Tobolsca, Siberia, Beresaia & quædam aliæ, ad diuersos fluuios conditæ, & extruuntur indies plures. Trans Obi sunt Narima, Tooma & quædam aliæ, quorum incolæ equorum vice vtuntur rangiferis siue ceruis, ipsis etiam canibus velocioribus, quos cum alio piscium genere, tum raiis inprimis saginant, quod existiment eo cibo vires eis mirifice augeri. Iorgoetum vt supra dixi, in Insula fluminis Obi extructum est, iam vero & supra Narim ortum versus tendentibus flumen occurrit Telta nomine, ad cuius ripam arcem ædificarunt, nomine Comgosscoiam, cuius præsidiarii milites vna cum Narimensibus, annis ab hinc circiter septem, à Gubernatore Siberiæ iussi sunt rectà ad Ortum tendere, & ecquæ illinc agerent ignotæ gentes sedulo indagare. Itaq; decem vel circiter hebdomadarum itinere per vasta quædam deserta progressi, multis per viã pulchris tractibus, multis syluis, fluminibusq; occurrentibus, tandem magalia quædam in campis erecta, & iuxta illa hominum quosdam cætus conspicati sunt, cumq; ducibus vterentur Samoiedis & Tartaris, locorum illorum gnaris, nihil timuerunt.

Comgosscoia arx.

Tingoesiorũ regio & lingua.

Accesserunt ergo ad eos barbari reuerenter & venerabundi, perque Samoiedas & Tartaros significatum eis, Tingoesios se vocari & secus magni fluuii Ieniseeæ ripam habitare, quem à Vulturno quidem affirmabant profluere, sed ignorare se eius fontem. Hi homines strumis à

mento

mento propendentibus erant deformes,& inter loquendum non aliter glociebant quam gallopaui. Videbatur autem ipsorum lingua non multum abire ab idiomate Samoiedarum, qui & plerasq; eorum voces edisserebant.

Ienisceа fluuius ingens.

Ieniscea fluuius longe quam Obi maior,ab ortu habet excelsos montes,interq; illos & igniuomos quosdam, sulphur idemtidem eiicientes, ab occasu planum est solum & insigniter fertile,stirpibus,flosculis,&arboribus varii generis consitum.Multi quoq; in eo peregrini gignuntur fructus,magna auium rariorum copia. Inundat campos ad septuaginta circiter leucas verno tempore Ieniscea,non secus,vt quidem nobis relatum est quam Nilus Aegyptum,quod non ignorantes Tingoesii,trans ipsum flumen&in montanis insuper degunt, dum id decrescat,redeuntes deinde & armenta sua ad plana reducentes.

Tingoesii Moscis se summittunt.

Tingoesii gens mire humana, Samoiedarum instinctu, subiecerunt sese illico iisdē à quibus ipsi regebantur Gubernatoribus,eosq; reuerebantur ceu quosdam Deos. Quod autem numen, & quo ritu id colant, incertum est, neq; sciri hactenus potuit, Moscis negligenter nimis in hæc talia inquirentibus.

Fretum VVeigatsium vnde tot ligna & tantam glaciem habeat.

Quod autem fretum Weigatsium quotannis ad Aquilonem tam immensis è glacie montibus obstruatur, non mirabor amplius, cum & Obi & Ieniscea & innumeri præter hos, quorum nomina nec dum sciuntur, fluuii, tam immanem eius effundant vim, vt omnem pene fidem exsuperet.Fit enim initio statim veris, vt in locis mari vicinis, glacies,præ incredibili sua crassitie simul & multitudine, totas secum syluas auferat.Atq; hinc adeo est,quod ad littora freti Weigatsii tanta passim conspiciatur lignorum vndiq; confluentium copia.

Glacies in freto ad nouam Zemlam vnde.

Cum vero etiam in illo ad nouam Zemlam freto extrema rigeant frigora, nihil mirum,si præ ipsa freti angustia tam immanes coaceruentur & coalescant glaciei moles, vt ad sexaginta, vel ad minimum quinquaginta passuum crassitudinem tandem excrescant, vt superioribus annis demensi sunt illi, qui sub imperio Isaaci Lemerii, minori nauigio illuc profecti sunt, quibus idem ille Lemerius ex familiaribus meis aliquem adiungere comitem tentauit, sed frustra. Ego enim paratus sum demonstrare, iter illud non esse peruium, & semper lusuros operam quotquot vnquam id tentaturi sunt, nisi alia via rem aggrediantur.

Iter longum trans Ienisceam ortum versus suscipiur.

Verum vt ad institutum redeamus, susceperunt præterea ii quos dixi, longinquum iter trans Ienisceam fluuium, sed rectà ad ortum via, nam ad austrum vix vnquam deflectere ausi sunt, assumptis aliquot secum Tingoesiis, à quibus didicerant habitare complures ad austrum gentes, quæ ab ipsis essent multum diuersæ, & quarum Reges perpetua fere inter se bella gererent. Verum cum aliquot dies progressi nihil profecissent, tandem ad suos reuersi sunt. Tingoesiis tamen prius in mandatis dederunt, vt penitus tractus illos perlustrarent,qui id se facturos receperunt,& fœdus iā ante cū Moscis initū redintegrarunt.

Tingoesii barbaros quosdam inueniunt quos intelligere non possunt.

Discedentes Mosci reliquerunt in illis oris nonnullos ex suis, tum & fœderatos aliquot Samoiedas & Tartaros, distributis in barbaros donariolis. Tingoesii vero sequenti statim Anno nonnullos suorū rectà ad Orientem dimiserunt, qui longius aliquanto quam ante progressi, tandē& alium quendam inuenerunt ingentem fluuiū,Ieniscea quidem

minorem,ſed pari rapiditate, cuius curſum aliquot dies ſecuti, inciderunt in quoſdam homines, quos curſu anteuertentes apprǽhenderunt. Sed eorum ſermonem non aſſequebantur, niſi quod è certis quibuſdam ſignis & vocibus barbarorum Om Om ſubinde ingeminantium, coniecerunt, ab altera fluuii parte crebra audiri tonitrua. Addebant & hominum ſtrepitus inibi ſæpius exaudiri, & intenſo in flumen digito, Piſida aliquoties repetebant, vnde collegerunt Tingoeſii, id fluuio nomen eſſe. Vocib. vero Om Om diuinarunt poſtea Moſci deſignari bombos nolarum vel campanarum ſonitus. Redeuntes dehinc Tingoeſii, aſſumpſerunt ſecum nonnullos tractus iſtius incolas, qui perierunt omnes in itinere, quod an pauore quodã & metu, an verò aeris inſolentia factum, ignoratur. Ipſi tamen Tingoeſii mortem eorum moleſtè ferebant, reuerſi namq; adſerebant, homines fuiſſe ingenioſos, corpore bene compacto, oculis paruis, facie plana, colore fuſco, & ad luteum fere vergente.

Moſci ad fluuium Piſidam contendunt regionem exploraturi.

Hæc cum didiciſſent è Samoiedis, ex tractu Tingoeſiorum in Siberiam redeuntibus Moſci, magna ſtatim cupiditate correpti ſunt, vlteriora eius tractus inueſtigandi. Petierunt igitur à Prorege, ſe, comitibus aliquot adiunctis eò dimitti, qui petitioni ſtatim annuit, conceſſaque ipſis militum aliqua manu, mandauit vt curioſè ſingula quæque explorarent, & Tingoeſios, Samoiedas atque Tartaros ſecum aſſumerent. Ita igitur illi ſeptingenti circiter numero traiecerunt fluuium Obi, & per Samoiedarum & Tingoeſiorum terras deuenerunt ad Ieniſceam, quo traiecto, perrexerunt porro ad ortum, ducibus vſi Tingoeſiis, qui non tantum anteambulonum obibant munus, ſed de commeatu quoque omnibus abundè proſpiciebant, captis mira quadam dexteritate auibus, capris, rangiferis, aliiſque id genus feris, quin & piſcium non exigua è fluuiis per viam occurrentibus, copia.

Moſci audiẽtes campanarum ſonitum, Piſidam traiicere non audent.

Progreſſi ad Piſidam fluuium fixerunt ad eius ripam tentoria, animo ſubſiſtendi, dum id fieret per vium, glacie breui ſoluenda, cum iam appeteret ver, quo tempore eò deuenirent. Non traiicere tamen Piſidam auſi ſunt, ſonitu, de quo ante acceperant, iam palàm audito, quem certo iudicabant nihil aliud eſſe, quam æris Campani mugitum, flante vero ab vlteriore Piſidæ ripa vento, exaudiebant & hominum & equorum interdum ſtrepitus, vela quoque nonnulla, ſed paucula tamen conſpicati ſunt, vnde coniecerunt eſſe nauigia, quæ ſecundo flumine deorſum tenderent, addebant, vela fuiſſe quadrata, Indicis vt arbitramur ſimilia.

Moſci à Piſida flumine re infecta reuertuntur.

Verum nullis plane ab ea vbi conſtiterant parte vſquam conſpectis hominibus, cum aliquandiu illic hæſiſſent, & verno tempore comperiſſent, flumen valde augeri (quod tamen vix poteſt, vt ex certo narrauerint, cum præalta vtrinq; ſit ripa) tandem longis admodum itineribus, ac non niſi autumno reuerſi ſunt, referentes, & quidem iurati, ſeſe Aprili & Maio menſibus admodum delectatos fuiſſe pulcherrimo tractus illius aſpectu, & complures in eo vidiſſe rariores ſtirpes, flores, fructus, arbores, aues, feras. Sed enim Moſci talium minime curioſi, vt qui nihil præter lucrum captent, cætera prorſus inculti, ea facilè neglexerunt.

Cæterum ad aulam his perlatis, Borius Imperator, & quos ſecum habebat

habebat proceres, multum mirati & magno singulorum exactè inquirendorum desiderio inflammati, statuerunt anno sequenti eo mittendos legatos, munera secum ferentes, & Tartaros, Samoiedas Tingoesiosq; comites itineris secum assumentes. His iniunctum fuit, vt vlteriorem Pisidæ ripam lustrarent, & cum Regibus, si quos innenirent, amicitiam contraherent; annotantes quæcunq; per viam obseruaturi essent, vt quam accuratissime omnia renunciare possent. Neq; enim mirari satis Mosci poterant auditos campanarum sonitus, sed caruerunt hæc suo effectu, ob exortos interea apud Moscos bellorum ciuilium & externorum cum Polonis hactenus gestorum motus, vt ex belli ipsius descriptione videre licet.

Magnus Dux Moscouiæ constituit legatos trans fluuium Pisidam mittere.

Crediderim ego initia illic esse & fines, regni Cathaiæ, Chinæ Indiæque contermini, vereor tamen Moscos inanem sumpturos operam, si vnquam eo redierint, sed docebit hæc tempus. Facta est nihilominus iussu Gubernatorum etiam durante bello in tractus illos expeditio, multis è Siberia ciuibus eo profectis, qui traiecto Ieniscea, pedibus ad vlteriora progressi sunt, plerisque vitæ commodiori adsuetis, præ itineris incommoditate in via defunctis. Inuenerunt autem & hi pleraque superiorum narrationi conformia, exaudientes subinde & ipsi, æris Campani mugitus, sed dissuadentibus Tingoesiis non sustinuerunt flumen ipsum traiicere, sed hæserunt aliquandiu in montibus, vnde & crebras emicare flammas, & sulphuris aliquantum, tum & Lydii lapidis reportarunt; vnde quidem coniecturam facere aliqui voluerunt, diuites quasdam ibi fodinas esse.

Fines regni Cathaiæ, Chinæ Indiæq; contermini.

Iussit insuper Gubernator Siberiæ parari coopertas aliquot scaphas, easque primo statim vere secundo Obi ad oram decurrere, eamque tantisper legere, dum peruenirent ad Ieniscean, in quo deinde aliquot dies nauigarent, donec mari (vt quidem ipse existimabat;) sese commisceret. Contra vero misit & qui terrestri itinere eo contenderent, mandato prius vtrisque dato, his quidem vt tantisper ad fluminis eius ripam præstolarentur, dum appellerent scaphæ, quæ nisi aduenirent, tum ipsi post annum reuerterentur: illis vero, quibus Lucam quendam dedit præfectum, vt oram & quicquid in ea notatu dignum accurate lustrarent, & singula quæque ordine ac diligenter annotarent. Factum quod iussum, & appulsi ad ostium fluminis nautæ, inciderunt in quosdam eorum, qui terra erant profecti, scaphis ratibusque secundo Ieniscea præmissos. In itinere vero inuenerunt ita sese ferme rem habere, prout diuinarat Gubernator. Sed mortuo interim Luca, & aliquot aliis, consultius rati sunt se facturos, si facta discessione, eadem qua venerant via vtriq; reuerterentur.

Mosci emittuntur exituni fluuii Obi exploratum.

In Siberiam igitur reduces Gubernatori narrarunt, omnem itineris sui successum, qui deferendum eum porro commisit ad Imperatorem, & asseruatur quidem hæc ipsa narratio in thesauris Moscouiæ, donec componantur hæc bella, tunc vt putatur examinanda, sed periculum est, ne iam perierit, quod si factum, profecto dolendum est tam raris tamq; diuersis ab iis inuentis Insulis, fluuiis, auibus, & quidem longe trans Ienisceam, in ea consignatis.

Itineris huius descriptio in aula Moscouitica conseruatur.

Habebam id temporis in Moscouia amicum quendam, cuius frater expeditioni huic interfuerat. Is tabulam quandam, ex fratris iam mortui ore exceptam & à se delineatam mihi tradidit. Nauigauerat ipse per

fretum

fretum Weigatſium, eratq; omnium vſq; ad Obi locorum gnarus, ſed quæ trans illud flumen ſunt, ea tantum habuit ex auditu. Eſt ergo hæc ipſa quam damus tabella rudis duntaxat illius oræ delineatio, quam ipſam tamen non ſine magna moleſtia nactus ſum, & ſi res fieret palam, actum eſſet de Moſci illius vita, cuius nomen idcirco non prodimus.

Toas fluuius.

Influit præterea in fluuium Obi flumen Toas; profluens vt videtur ex locis Ieniſceæ vicinis, & vaſta quadam in iis ſylua, ex qua & alius, non procul ab illo priore, videtur oriri fluuius, Ieniſceæ itidem ſe commiſcens, adeo vt inde ab Obi fluuio, aqua proficiſcantur per terram Samoiedarum, & duabus duntaxat terra confectis leucis, incurrant in flumen Torgalſum, quo ſecundo deferuntur in Ieniſceam. Eſtque commoda ſane hæc via, & à Samoiedis atque Tingoeſiis non ita pridem inuenta.

Hollandis quid circa explorationem harum terrarum faciendum.

Dolendum vero quod non ſuccedat Hollandis, vt ſuperent fretum Weigatſium. Sed nimirum ipſi ignorant quanam id aggredi debeant via. Nam nauibus quidem, vel centies ſi tentarint, vix ſemel ſuccedet. Quod ſi omnino inueſtigare vellent has terras, tum biennio vel triennio circa Weigatſium & Petſoram ipſis hærendum eſſet, vbi nec portus defuturi ſunt, nec commeatus. Inde vero ſcaphis emittendi qui vlteriora ſcrutarentur, ipſorum adeo Ruſcorum exemplo, quos ſi amicos ſibi adiungerent, facile inuenirent viarum duces, & ſic tandem hæc omnia detegerentur.

America vtrum cum reliquis orbis partibus cohæreat.

Et quidem inuenirentur haud dubie pulchri tractus, & non Inſulæ tantum, ſed & continens. Dubitari tamen non immerito poteſt, an America circa Chinam non cohæreat cum aliqua trium veteris mundi partium, velut Africam Aſiæ iſthmo quodam ad ſinum Arabicum videmus coniungi? Et ſane videtur hoc veriſimile. Quis enim eſt, qui adfirmet diſiungi, niſi quod in gentilium ſcriptis quædam inuenerint, quibus id adſtruatur, multaq; inde argumenta proferantur.

Homines quomodo in Inſulas peruenerint.

Quod ſi maxime non cohæreant iſtæ quas dixi partes, tunc auguſto admodum freto oportet diſiunctæ ſint. Nam parum abeſt, quin adſeram fieri plane non poſſe, vt creato in Aſia Adamo, homines in Americam vnquam peruenerint, cum nuſquam legatur in ſcripturis, ante diluuium fuiſſe vlla nauigia, & ſatis conſtet non eſſe plures quam vnum mundum, nec aliunde originem habuiſſe creaturas, quam ex Paradiſo. Quæret forte aliquis, qui ergo potuerit fieri, vt in Inſulas primum homines transfretauerint? Reſpondeo id factum videri poſt diluuium. Et in America notum eſt, eſſe fretum, quale & inter ipſam Americam Aſiamque fieri poteſt, vt intercedat. Quanquam multi fortiter adſtruant, intercedere inter eas vaſtum pelagus, quod plus centum leucis in longitudinem pateat.

FINIS.

ICONES,

Seu

TABVLÆ CHORO-GRAPHICAE, SITVM ET QVALITATEM REGIONVM, QVARVM

in explicata hactenus descriptione mentio facta est, ad viuum repræsentantes,

IN AES PVLCHERRIME INCISAE, INQVE lucem datæ

à

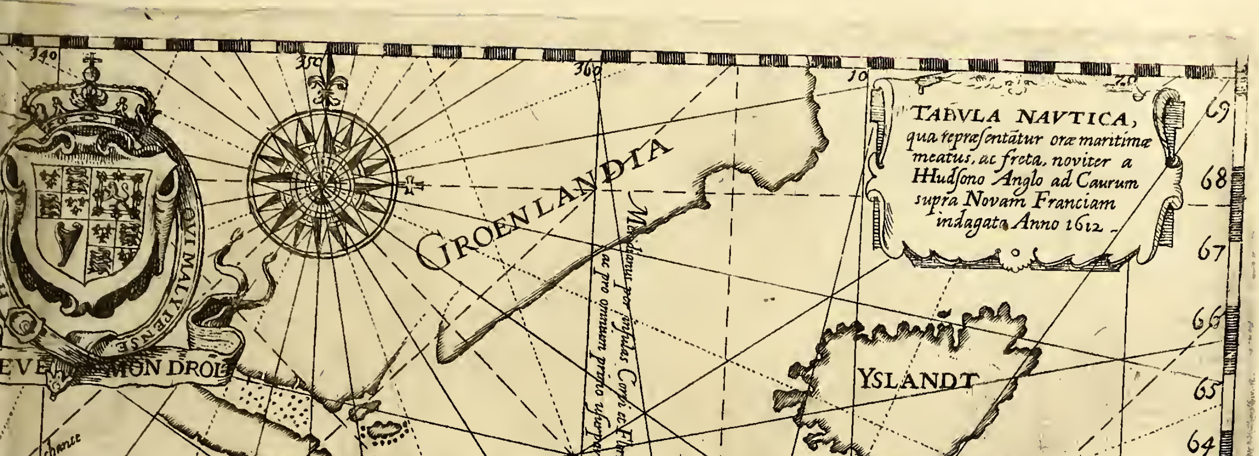
Iohanne-Theodorico de Bry.

FRANCOFVRTI,

Typis viduæ MATTHIÆ BECKERI.

M. DC. XIII.

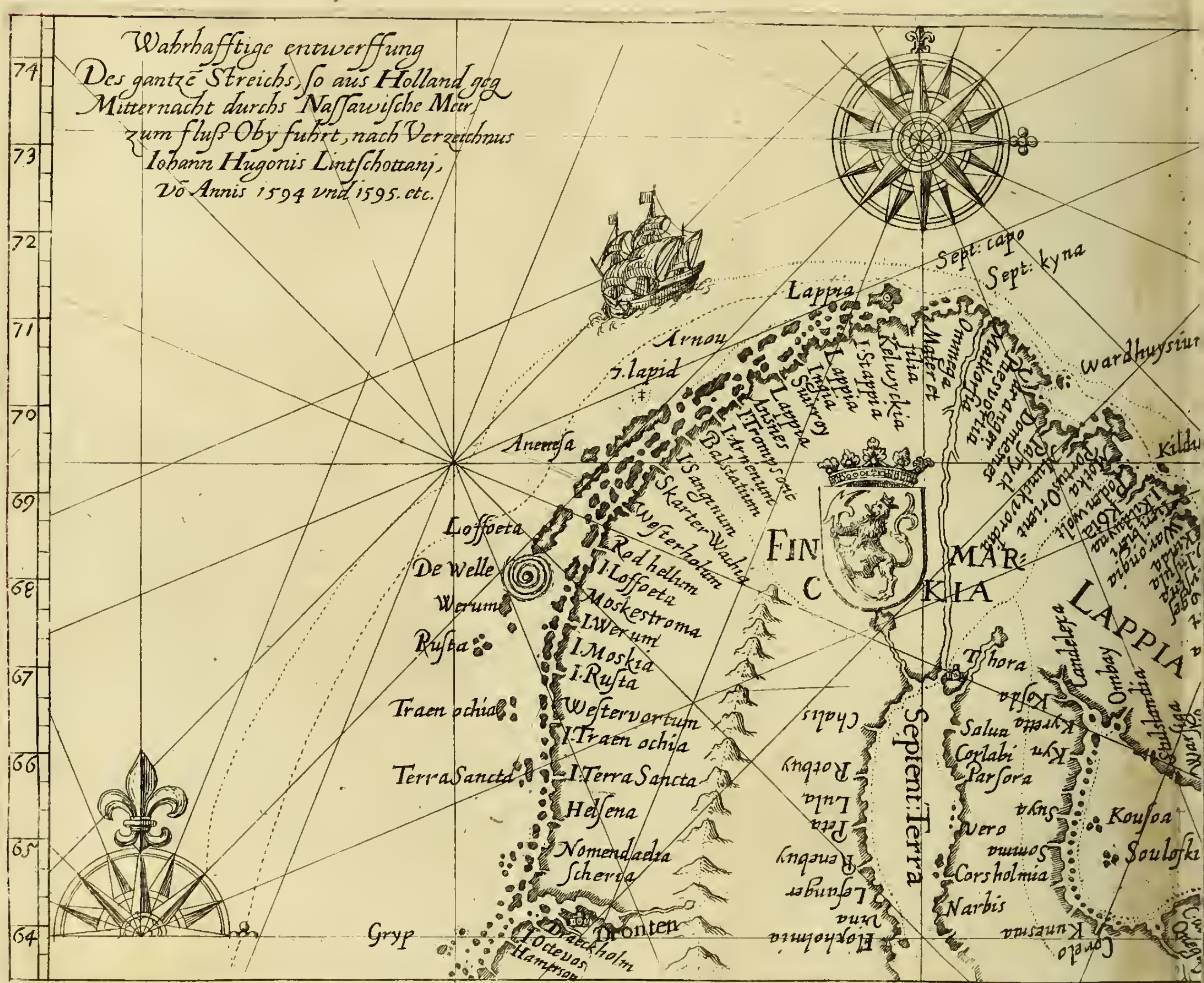

MARE MAGNVM ab Mº Hudsono primum inventum
FRETVM I. DAVIS
Salisburis Insula
Digs Insula
Regina Annes Pomonto:
Misericordia Dei
C. Elizabeth
The Iland of good fortun
Lomles Inlet
Holde with hoope
Prince Henry
C. Worsnam
Anngnes C.
Bredrans R.
Conigam R.
Rombarts R.
Denemarkshaven
Ilha de Bacalhao
Longa nimis longo via dividit æquore Seras,
Nec patiens tantæ est mens generosa moræ:
Dixit, et occiduos petit imperterritus Indos
Hudsonus, ut methodo rem breviore paret.
Iamq; fretum superare novum, jam cœperat ausi
Præmia spondere ac penè videre suis:
Cum remoram tantis injecit nautica rebus
Turba, nec insonti parcere gnara viro.
Sed remoram pergit noster, vel vincere certus
Vel (quod o avertant numina sancta) mori
Audi vota Deus, fastisq; hunc adde Britannis
Servato nuper Principe clure, diem.

TABVLA NAVTICA,
qua repræsentatur oræ maritimæ meatus, ac freta, noviter a HHudsono Anglo ad Caurum supra Novam Franciam indagata Anno 1612
GROENLANDIA
YSLANDT
Regina Elizabeta Promonto:
C. bonæ Spei
C. Record
Whites cape
Hals cape
C. Farewel
Fris-land.
Bus
Hebrides insulæ
HIBERNIA
Raghling
I. del tour
I. of Aran
Blaskes
Dorsie
C. Clere
C. Grat
I. S. Lucia
Bacalao
MON DROI

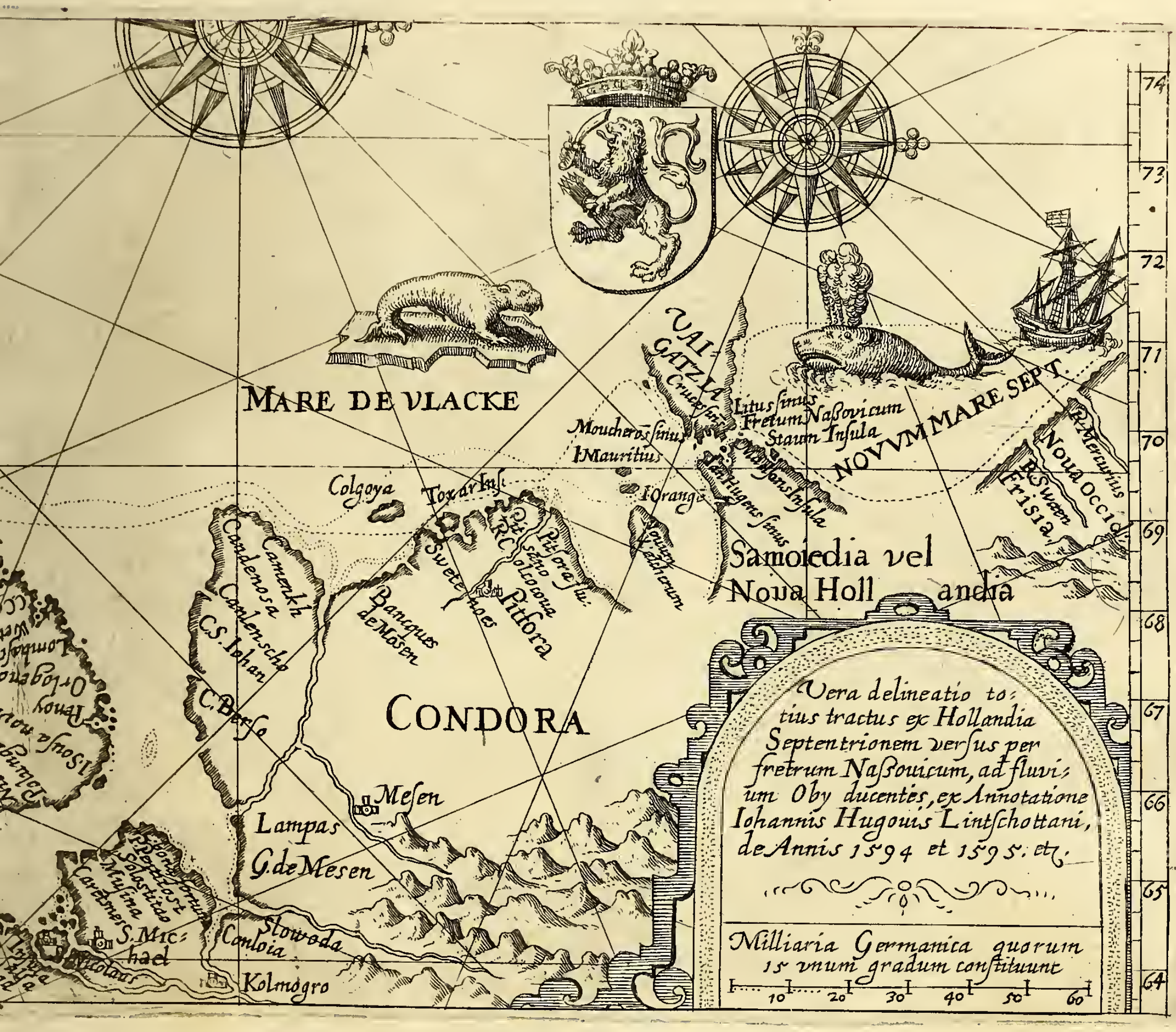

Tabula Septemtrionalis Russiæ, Samoithiæ et Tingosiæ, quemadmodum ea
Explicatio quamundam Vecum Russicarum
Belqostorf - Insula alba
Reebnaia - Patrys flui,
Wegorscoitsar Weygatsia
Moetnaia - Oly fluvius
Isernaia - Roo fluuius
Zoleresi - Viridis insula
Goltzi - Grondelinga
Promoi - Sinus.
Soechoiamore Mare aridtorum
Swetenoos Sanctum Promon.
Dolgo ostrof Longa insula
Trocouaia Cabeleau flui,
Matseof Matthiæ insula
Zemostrof Septem insula
Zeleneja - Viridis
Cosci - Feles
Ozera - Lacus
Oscoriagoeba
Testia
Matsei vel tsar
Nova Zemla
Poronoua
Leetnastrona vel Somersyda
Monasterium Corelsche
Castellum Archangeli
Somersyda vel Leetnastrona
Canninoosa
Kolgoja
Longa insula
Matseofa
Goltsia
Petzora

vniversali Russia Separata et ab Isaaco Massa descripta est,

Wahrhafftige entwerffung
Des gantzē Streichs, so aus Holland geg
Mitternacht durchs Nassawische Meer,
zum fluß Oby fuhrt, nach Verzeichnus
Iohann Hugonis Lintschottanj,
Vō Annis 1594 vnd 1595. etc.
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
Lappia
Arnou
S. lapid
Anenesa
Loffoeta
De Welle
Werum
Rusta
Traen ochia
Terra Sancta
Gryp
Dronten
FIN MAR C KIA
LAPPIA
Sept: capo
Sept: kyna
wardhuysius
Westervortum
I. Traen ochia
I. Terra Sancta
Helsena
Nomendaelta
Scherια
Moskestroma
I. Werum
I. Moskia
I. Rusta
Rod hellum
I. Loffoeta
Westerholum
Septent: Terra
Thora
Salua
Corlabi
Parsora
Vero
Corsholmia
Narbis
Kousoa
Soulofki

MARE DE VLACKE
VAI-GATZA
NOVVM MARE SEPT.
Colgoya
Samoiedia vel
Noua Holl andia
CONDORA
Mesen
Lampas
G.de Mesen
Slowoda
Kolmogro
S.Michael
Noua Frisia
Vera delineatio totius tractus ex Hollandia Septentrionem versus per fretrum Naßouicum, ad fluvium Oby ducentes, ex Annotatione Iohannis Hugouis Lintschottani, de Annis 1594 et 1595. etc.
Milliaria Germanica quorum 15 vnum gradum constituunt
10 20 30 40 50 60
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64

I.

ICON SEV DELINEATIO INSVLÆ WARTHVSII IN Lappia sitæ.

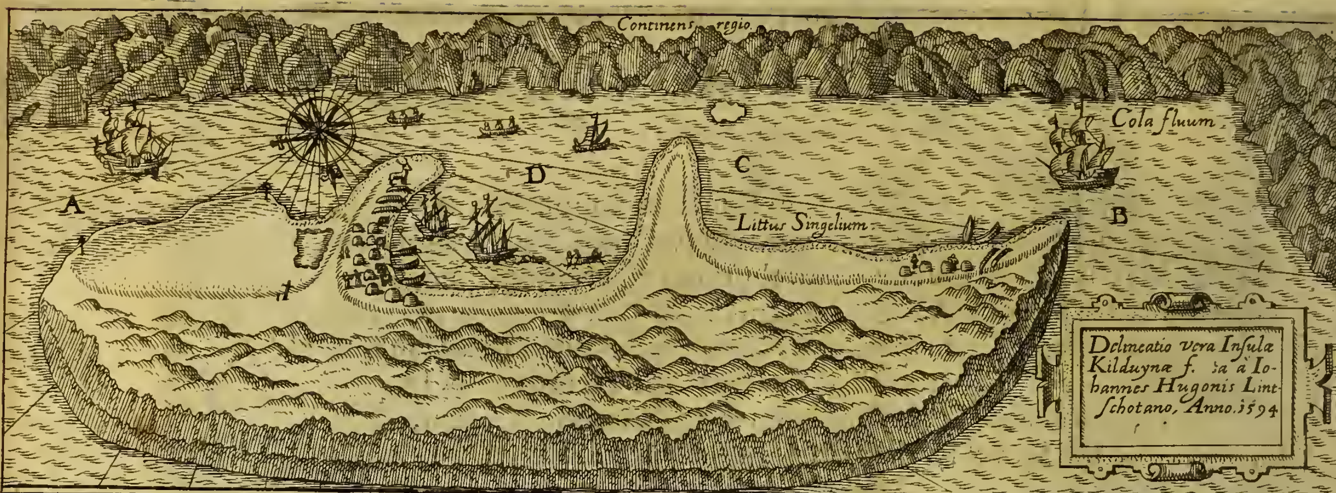
VT cognitionem lector eo meliorem Insularum terrarumq;, in Aquilonari nauigatione passim occurrentium acciperet, non generalem solum Chorographicam tabulam apponere narrationibus hisce, sed præcipuarum etiam Insularum, ad quas pertingere nauigantes, antequam Nouam Zemlam assequantur, solent, Icones delineationesq; affabré factas & in æs incisas adiungere voluimus. Habes igitur hic lector Warthusium Insulam, vna cum primaria eius vrbe & portu, quemadmodum illa ab Hollandis Duce Iohanne-Hugone Lintschottano detecta est.

Extra hanc insulam, exigua quædam et scopulosa
insula alia cernitur postea mare apertum ad insulam
piscatorum usq; excurrit.
WARDHVSIVM.
Templum
Arx
Principalis portus
et Statio navium.

II.

CHILDVYNVM LAPPIAE Insula.

Delineatio hæc est Childuyni Insulæ in Lappia sitæ, cum primaria eius vrbe & portu, quemadmodum ea ab Hollandis duce Iohanne-HugoneLintschottano superioribus annis manifestata & detecta fuit. A litera, partem Insulæ qua orientem, B, partem eius qua occidentem spectat, C, Canalem, ad duo miliaria in longitudinem, & ad dimidium miliare in latitudine excurrentem, D, portum, in eleuatione 69. graduum & 40. minutorum situm, qui 14. vel 15. orgyarum profunditatem habet, denotant.

Continens regio.
Cola fluum.
A
B
C
D
Littus Singelum
Delineatio vera Insulæ
Kilduynæ f. ꝫa à Io-
hannes Hugonis Lint-
schotano, Anno. 1594

Vera genuina indubitataque demonstratio
et conditio stationis marinæ atque mapa:
liorum Insulæ Kilduyn, ad vivum des:
criptæ. postquam anchoris ibi jactis appu:
limus, ipso mense Iulij Anni 1594:
per
Ioannem Hugonis a Linschoten

III.

SAMOIEDARVM IDOLOlatria & vectura.

SAmoiedæ ad Obi fluuium habitantes populi, simplices & agrestes sunt, vitam suam ferarum carnibus maxima parte sustentantes, pane scilicet & frumento omni destituti. Solertes autem & industrii sunt sagittarii. Arcus è lento quodam & flexibili ligno conficiunt, eosq; acutis lapidibus vel etiam piscium spinis, præmuniunt. Suere etiam solent piscium spinis, easq; pro acubus habent, quemadmodum animalculorum quorundam neruos pro filis. Vestimenta sibi ex pellibus ferarum conficiunt, quarum pilos æstate quidem extrorsum, hyeme vero introrsum conuertunt. Domos suas alcium pellibus tegentes, quas nullo fere in pretio habent. Peregrè abituri rhedis vtuntur ab rangiferis siue ceruis, canes celeritate superantibus protractis. Quod ad religionem ipsorum attinet, ea tota ethnica & idololatrica est. Hinc in cāpis passim & agris, statuas videre est agresti opere & crassa Minerua ex solido ligno factas & humanam faciem in superna plerunq; parte, interdū vero etiam in media & inferiori partibus repræsentantes, adiunctis simul ceruorum & aliarum ferarum cornibus, coram quibus in genua procidentes, sacrificia & preces suas peragunt.